

РЪКОВОДСТВО

за

Екологична оценка на планове и програми в България

СОФИЯ 2002

Заглавие: *Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България*

Изготвено от: Това Ръководство е изготвено по проект: Практическо приложение на екологична оценка на планове и програми в България (МАТО/BG/9/1)

Matra Pre-accession Projects Programme (MPAP)

Senter Internationaal

P.O. Box 30732

2500 GS The Hague

The Netherlands

DHV - Холандия

Postbus 484

3800 AL Amersfoort

ПОВВИК-ООС

ул. Борис Рангелов 30

София 1138

Със съдействието
и под редакцията на: Министерство на околната среда и водите
ул. Гладстон 67
София 1000

Консултанти: Професор Веселина Троева, ст. н. с. Мария Кънчева

Издател: Искър ЕООД, ул. Метличина поляна, 10, тел. 589 114, 589 115

СЪДЪРЖАНИЕ

1	ВЪВЕДЕНИЕ	5
1.1	Контекст	5
1.2	Цел на настоящото ръководство	5
1.3	Потребители на настоящото ръководство	5
2	ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ИЗИСКВАЩО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	6
2.1	Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда	6
2.2	Регламент 1260/99/ЕС за Структурните фондове и Регламент 1268/99/ЕС за развитие на земеделието и селските райони	6
2.3	Български Закон за опазване на околната среда (ЗООС)	7
3	ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕЯ	9
3.1	Екологичната оценка като инструмент за устойчиво развитие	9
3.2	Видове екологична оценка	10
3.2.1	Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС)	10
3.2.2	Стратегическа екологична оценка (СЕО)	11
3.2.3	Сравнение между ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми	11
3.3	Процес на екологична оценка на планове и програми	12
3.3.1	Принципи на екологичната оценка на планове и програми	12
3.4	Елементи от процедурата на екологичната оценка на планове и програми	14
4	ИНТЕГРИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА С ПРОЦЕСА НА ПЛАНИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ	15
4.1	Въведение	15
4.2	Стъпки на процеса на планиране	15
4.3	Стъпки на екологичната оценка	15
4.4	Интегриране на процесите на планиране и изготвяне на екологична оценка	16
4.5	Задачи на екипа по ЕО	19
5	ПРИМЕРИ	30
5.1	Екологична оценка на “Стратегия за развитие на община Враца 2000-2006 г.”	30
5.2	Екологична оценка на плана за регионално развитие на Република Чехия	48
5.3	Примери от Холандската практика	57
	<u>ПРИЛОЖЕНИЕ 1</u> - РЕЧНИК И СЪКРАЩЕНИЯ	62
	<u>ПРИЛОЖЕНИЕ 2</u> - ДИРЕКТИВА 2001/42/ЕС ЗА ОЦЕНКА НА ВЛИЯНИЕТО НА НЯКОИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА	65
	<u>ПРИЛОЖЕНИЕ 3</u> - ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (ГЛАВА ШЕСТА)	76

ПРЕДИСЛОВИЕ

Уважаеми читатели,

Преди десетилетие в България се постави началото за развитие на оценката на въздействието върху околната среда като инструмент за превантивен контрол в екологичната политика. Следвайки изискванията на Закона за опазване на околната среда от 1991 г. ОВОС обхвана изключително широко поле на приложение: национални и регионални програми за развитие, териториално- и градоустройствени планове, проекти, в т.ч. проекти за разширение и/или преустройство, обекти в експлоатация. В резултат беше натрупан значителен практически опит с голям брой положителни и отрицателни примери, като доказателство за сложността на оценката и процедурите, свързани с прилагането и. Особено показателни са случаите на ОВОС на различни видове устройствени планове (съгласно Закона за устройство на териториите).

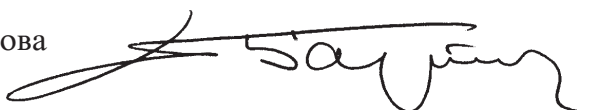
Във връзка с изпълнението на Националната програма по присъединяването и откритите през 2001 г. преговори по Глава 22 “Околна среда” Министерството на околната среда и водите пое ангажимента да транспонира и най-новата Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда, тъй наречената Директива за стратегическа екологична оценка. С новия Закон за опазване на околната среда, понятието “ОВОС на програми и планове” беше заменено с “екологична оценка на планове и програми”. В специален раздел в Закона са въведени основните изисквания за извършване на тази оценка като се подчертава различния подход на ЕО на планове и програми от ОВОС на инвестиционни предложения.

Едновременно със законодателството, благодарение на плодотворното сътрудничество на МОСВ с Кралство Холандия, се разви проекта “Въвеждане на стратегическата екологична оценка в България”, един от успешните резултати от който е това ръководство. С него се цели да бъде осигурена методическата основа и рамката на действие на СЕО в нашата страна, в съответствие с възприетите от страните-членки на Европейския съюз.

Бих желала да изразя най-сърдечните си благодарности на авторите на този извънредно навременен и полезен материал от холандската консултантска фирма DHV, на българските експерти, предоставили ценна информация и съвети по отношение на националните особености, на екипа на Министерството, който координира и подпомага компетентно работата по проекта.

Предвид извънредно широкия обхват на стратегическата екологична оценка се надявам това ръководство да бъде полезно, както за специалистите от системата на Министерство на околната среда и водите, така също и за експертите по ОВОС, възложителите на планове и програми, и на всички интересувани се от процеса и методологията на оценката.

Долорес Арсенова

Министър на околната среда и водите

1 ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Контекст

Опазването на околната среда отдавна е признато за един от най-важните приоритети в политиката на развитите европейски страни. Съвременна тенденция е решаването на екологичните проблеми да се интегрира в планове и програми. За да подкрепи действията в тази насока, Европейският съюз прие *Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда*. В това ръководство тя ще бъде наричана Директива 2001/42/ЕС.

Тъй като България е кандидат за членство в ЕС и се намира в пред-присъединителен етап, основните принципи на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в българското законодателство. Това ще даде възможност на България за прилагане на Директивата и ще спомогне финансирането от международни финансови институции, които често изискват някаква форма на екологична оценка на предлаганите планове или програми.

1.2 Цел на настоящото ръководство

Целта на настоящото ръководство е да даде практически насоки за прилагането на екологичната оценка на планове и програми в България. Ръководството предлага един подход за интегриране на процедурата по екологичната оценка с процеса на планиране. Очаква се то да допринесе за по-високото качество на разглежданите планове и програми.

1.3 Потребители на настоящото ръководство

Настоящото ръководство е предназначено за следните групи потребители:

- Екипите изготвящи планове и програми;
- Екипите изготвящи екологични оценки;
- Органи по планиране и възложители на планове и програми;
- Компетентните органи по проблемите на околната среда;
- Неправителствени организации;
- Широката общественост.

2 ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, ИЗИСКВАЩО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Изисквания за екологична оценка на планове и програми са залегнали в следните документи от европейското и българското законодателство:

- Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда (2.1)
- Регламент 1260/99/ЕС за Структурните фондове и Регламент 1268/99/ЕС за развитие на земеделието и селските райони (САПАРД) (2.2)
- Българско законодателство - Закон за опазване на околната среда (2.3)

2.1 Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда

През юни 2001 г. бе приета Директива 2001/42/ЕС “За оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда” (*Приложение 1*). Страните членове на ЕС са задължени да въведат законодателство за прилагане на Директивата преди 21 юли 2004г. Тази Директива се базира на принципа на предотвратяване на вредните въздействия и нейната главна цел е следната:

“Да осигури високо ниво на опазване на околната среда и да допринесе за интегриране на екологичните цели в изготвянето и приемането на планове и програми, с оглед подпомагане на устойчивото развитие като се гарантира, че в съответствие с тази Директива е извършена екологична оценка на определени планове и програми, които биха могли да окажат значителни въздействия върху околната среда.”

Директива 2001/42/ЕС е рамкова и има процедурен характер: всяка страна-член трябва да включи изискванията на Директивата в съществуващите процедури или в специално създадени такива. В нея се дават общи насоки за плановете и програмите, които подлежат на оценка, като всяка страна-член сама трябва да определи кои са те. По отношение на времето за изготвяне на екологичната оценка, Директивата изисква тя да се извършва по време на изготвянето на плана или програмата и преди неговото/нейното приемане или внасяне в законодателна процедура.

2.2 Регламент 1260/99/ЕС за Структурните фондове и Регламент 1268/99/ЕС за развитие на земеделието и селските райони

Голяма част от инвестициите за развитие в страните-кандидати, като цяло и в частност в България, се финансират от Европейския Съюз (под формата на безвъзмездни помощи или заеми) чрез програми за финансово подпомагане на общността. Европейският Съвет на Министрите иска за период от седем години (2000-2006), чрез три различни предприєдинителни инструмента, да помогне на страните-кандидати в подготовката им за присъединяване. Тези инструменти са:

- **ФАР**

за изграждане на институции, за разработване на общински програми, за регионално и социално развитие и за развитие на промишлеността (структурни фондове)

- **САПАРД**

за модернизиране на селското стопанство и за развитие на селските райони

- **ИСПА**

за подпомагане на инфраструктурни проекти в областта на транспорта и околната среда

ФАР изисква изработването на Планове за национално развитие. Съгласно текущите изисквания на Структурните Фондове е необходимо извършването на т.нар. предварителен екологичен анализ на програмите. Това не е същинска екологична оценка, но в този анализ се съдържат някои от нейните елементи. Изискванията за такъв предварителен екологичен анализ са посочени в Регламент 1260/99/ЕС за Структурните Фондове. В този регламент е указано, че предварителният анализ на състоянието на околната среда в разглеждания район трябва да акцентира върху:

- Компонентите на околната среда, които се очаква да бъдат значително засегнати от реализирането на плана или програмата;
- Какво е направено за интегрирането на екологичните цели в плана или в програмата и до каква степен те се вписват в съществуващите краткосрочни и дългосрочни национални, регионални и местни цели;
- Какво е направено за осигуряване на съответствие с разпоредбите на Европейската Общност по отношение на околната среда.

САПАРД изисква изготвяне на Планове за развитие на селските райони. Изискванията за екологична оценка на тези планове са указани в Регламент No. 1268/1999 на ЕС за “Помощ на Общността за пред-присъединителни мерки за селското стопанство и развитие на селските райони в страните-кандидати от централна и източна Европа в пред-присъединителния период”

Според този Регламент плановете трябва да включват, както мерките за селското стопанство и устойчивото развитие на селските райони, така и **предварителна оценка**, показваща очакваното икономическо, **екологично** и социално въздействие на тези мерки.

Регламентът за **ИСПА** официално не изисква изготвянето на планове или програми. Разглежда се само финансиране на “проекти”, за които се изисква изготвяне на ОВОС. Тъй като настоящото Ръководство се отнася само за екологична оценка на планове и програми, Регламентът за ИСПА няма да бъде разглеждан тук.

2.3 Български Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Законът за опазване на околната среда (ЗООС, 2002 г.) е основният документ на законодателството по околната среда в България. Основните разпоредби на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в ЗООС. В Закона има специален раздел, който третира екологичната оценка на планове и програми. В него са определени Плановете и програмите, за които се изисква екологична оценка, както следва:

“(1) Екологичната оценка е задължителна за планове и програми и техните значителни изменения в области като селско стопанство, горско стопанство и рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на

водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези области очертават рамката за бъдещо развитие на инвестиционни предложения по Приложения №1 и №2.

(2) Планове и програми на местно равнище за малки територии и незначителни изменения на планове и програми по алинея 1 се оценяват, когато при прилагането им се предполагат значителни въздействия върху околната среда.”

Законът е категоричен по отношение на времевата реализация на екологичната оценка и координацията с изготвянето на плана или програмата. Той гласи, че:

”Екологична оценка на планове и програми се извършва едновременно с изготвянето им, като се вземат предвид техните цели, териториалния обхват и степента на подробност, така че да се идентифицират, опишат и оценят по подходящ начин възможните въздействия от прилагането на инвестиционните предложения, които тези планове и програми включват.”

Този раздел от ЗООС ще влезе в сила от 1 юли 2004, като до тогава ще действа Наредба на министъра на околната среда и водите за реда за извършване на ОВОС на националните, регионалните и областните планове и програми за развитие, устройствените планове и техните изменения.

3 ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕЯ

3.1 Екологичната оценка като инструмент за устойчиво развитие

Необходимостта от устойчиво развитие днес е общопризната. Редица *основни документи* утвърждават устойчивото развитие като цел на Европейския Съюз и изискват опазването на околната среда да бъде интегрирано във всички политики на ЕС.

През 1998 г. Европейският Съвет потвърди принципа, че главните политики, предложени от Комисията, трябва да бъдат придружени с оценка на влиянието им върху околната среда. Заявено бе, че устойчивото развитие е понятие, което обединява въпросите за социалното и икономическо развитие заедно с тези за опазването на околната среда и че политика, която води до увреждане на околната среда и изчерпване на природните ресурси, не може да бъде надеждна основа за устойчиво развитие. Един от начините за постигане на тази интеграция, а следователно и устойчиво развитие, е да се прилага екологична оценка.

Българският ЗООС също посочва, че екологичната оценка цели интегриране на предвижданията по отношение на околната среда в процеса на развитие като цяло и въвеждане на принципа на устойчиво развитие.

По-долу са резюмирани няколко одобрени от ЕС документи, които се отнасят до интегрирането на въпросите по околната среда в процесите на планиране и вземане на решение, за да се постигне устойчиво развитие.

Основни документи свързани с екологичната оценка

Директива на ЕС от 1985 г. за оценка на влиянието на някои публични и частни проекти върху околната среда (Директива 85/337/ЕЕС)

През 1985 г. бе приета първата Директива за ОВОС. Съгласно тази Директива (изменена с Директива 97/11/ЕС), е необходимо извършването на екологична оценка на някои обществени и частни проекти, за които се очаква да имат значително въздействие върху околната среда. Докладът за въздействие върху околната среда трябва да бъде изготвен преди вземане на решение по инвестиционното предложение.

1991 г. Еспо Конвенция на ИКЕ на ООН за ОВОС в трансграничен контекст

Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст (Espoo, 1991) определя задълженията на страните да направят оценка на въздействията върху околната среда от определени дейности на ранен етап от проектирането/планирането. Освен това, тя излага основните задължения на страните взаимно да се информират и консултират по всички големи проекти, които се разглеждат, и които може да повлияят много неблагоприятно на околната среда извън границите на страната. В България конвенцията е в сила от 10 септември 1997 г. и е обнародвана в ДВ 86/99 (поправка ДВ 89/99).

1993 г. Пета програма за екологични действия (5ПЕД): интегриране на екологичната политика в други секторни политики

Този документ бе приет през 1993 г. от Съвета на министрите по околната среда. 5ПЕД продължи до 2000 г. и задължи ЕС да подпомага устойчивото развитие чрез своята политика и действия. За целта документът поставя серия от ключови цели и стратегии. В Петата програма е посочено, че основни сектори на икономиката трябва да бъдат отговорни за въздействията си върху околната среда, като осигуряват интегриране на принципите на екологично и устойчиво развитие в политиката и инструментите си.

1997 г. Амстердамски договор: екологичната политика трябва да бъде интегрирана в секторната политика
Договорът от Амстердам потвърждава устойчивото развитие като цел на Европейския Съюз и изисква

опазването на околната среда да бъде интегрирано в политиката на целия ЕС, най-вече с оглед подпомагане на устойчивото развитие.

1998 г. Среща на Европейския Съвет в Кардиф

На срещата си в Кардиф на 15/16 юни 1998 г., Европейският Съвет потвърди принципа предложените от Комисията значими секторни политики да бъдат придружени от оценка на тяхното въздействие върху околната среда.

2001 г. Устойчива Европа за по-добър свят: Стратегия на Европейския Съюз за устойчиво развитие

На срещата си в Хелзинки през м. Декември, 1999 г., Съветът на Европа покани Европейската Комисия да изготви предложение за дългосрочни, стратегически съгласувани политики за икономическо, социално и екологическо устойчиво развитие, които да се представят на Европейския Съвет. През м. май 2001 г. в отговор на тази покана, Комисията представи комюнике. В него се казва, че устойчивото развитие е глобална цел и че ЕС има ключова роля за постигането му в Европа, а също така и в по-широк глобален мащаб. За да изпълнят тази отговорност, ЕС и другите страни, подписали "Рио декларацията" от 1992 г. на Обединените Нации, се задължиха на 19-тата Специална Сесия на Генералната Асамблея на Обединените Нации, да изготвят стратегия за устойчиво развитие за времето до Световната Среща за Устойчиво Развитие през 2002 г. Тази стратегия е част от подготвителните работи на ЕС за Среща на високо равнище.

2001 г. Директива 2001/42/ЕС на ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда

През м. юни 2001 г. бе приета Директивата за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда. Целта на тази Директива е да осигури високо ниво на защита на околната среда и да допринесе за интегрирането на екологичните въпроси в изготвянето и приемането на планове и програми с оглед, подпомагане на устойчивото развитие, гарантирайки, че екологична оценка на планове и програми, които биха имали значително въздействие върху околната среда ще се извършва в съответствие с Директивата.

2001 г. Шеста програма за екологични действия (6ПЕД): "Околна среда 2010: наше бъдеще - наш избор"

Новата програма дава стратегическа насока на екологичната политика на Комисията за следващото десетилетие. Един от аспектите, върху който се набляга е необходимостта от продължаване на интегрирането на екологичните въпроси в другите секторни политики като транспорта, енергетиката и селското стопанство, а също и значимостта на устройственото планиране и действие на местно и регионално ниво за подпомагане на устойчивото развитие.

2003 г. Протокол за Стратегическа екологична оценка (СЕО)

Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст инициира през м. януари 2001 г. преговори върху Протокола на ООН/ИКЕ за Стратегическа екологична оценка. Реши се, че Протоколът трябва да третира екологичната оценка на планове и програми, както и екологичната оценка на политики и законодателство. Освен това той трябва да дава нови възможности за оценка на въздействието върху здравето и за участие на обществеността в СЕО. Протоколът трябва да е готов за подпис от всяка страна-член на ООН/ИКЕ през 2003 г. на Киевската конференция на министрите на околната среда "Околна среда на Европа".

3.2 Видове екологична оценка

3.2.1 Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС)

Екологичната оценка на ниво инвестиционно предложение се нарича Оценка на въздействието върху околната среда. Целта на ОВОС е да предостави на вземащите решение достатъчно информация за околната среда преди вземане на официални решения, с оглед на съобразяването им с въздействието на инвестиционното предложение върху околната среда.

ОВОС се свързва с решенията за одобряване на дадено инвестиционно предложение и е едно от последните важни решения преди одобряването на инвестиционното предложение. Това са конкретни решения, свързани предимно с местоположението и технологичното

решение на инвестиционното предложение, отнасящи се по-скоро до ограничаване, отколкото до предотвратяване на въздействията върху околната среда.

ОВОС може да бъде дефинирана като:

Процедура за определяне и оценка на въздействията върху околната среда на инвестиционни предложения. Тази процедура трябва да бъде прилагана за оценяване на въздействията върху околната среда на определени обществени и частни инвестиционни предложения, за които се очаква да окажат значително въздействие върху околната среда.

3.2.2 Стратегическа екологична оценка (СЕО)

Най-общо, решения могат да бъдат вземани на две нива:

1. Решения на стратегическо ниво: отнасят се до законодателство, секторни политики, планове и програми.
2. Решения на ниво инвестиционни предложения: свързани с одобряване на реализацията на конкретни обекти

Решенията на ниво инвестиционно предложение обикновено са предшествани от стратегически решения. Тези стратегически решения могат да се отнасят до секторни политики, планове или програми. *Екологичната оценка на ниво политики, планове и програми се нарича Стратегическа екологична оценка.* Както и при ОВОС, целта на СЕО е да се предостави на вземащите решение информация, чрез която те да вземат под внимание влиянието на плана или програмата върху околната среда.

СЕО може да бъде дефинирана като:

Систематичен процес за оценяване на екологичните последици от предложените секторни политики, планове и програми, които формират рамката на планиране за инвестиционни предложения на най-ранния етап на вземане на решение. Целта на СЕО е да отчете екологичните проблеми на най-ранния етап на вземане на решение и да направи този процес по-прозрачен посредством консултации и участие.

Терминът СЕО не се посочва в никой от официалните документи на ЕС, но той най-общо се отнася до Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда. Тази Директива не изисква прилагане на екологична оценка за политики. Тъй като настоящото ръководство също обхваща само нивото на планове и програми, по-нататък вместо термина СЕО ще се използва *екологична оценка на планове и програми.*

3.2.3 Сравнение между ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми

ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми.

Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката, което е предпоставка за различия в подхода, методологията и процедурата.

Представената по-долу фигура дава връзката между нивата на вземане на решение и вида оценка, приложима на съответното ниво.

В следващата таблица са представени основните разлики между екологичната оценка на планове и програми (ЕО на ПП) и ОВОС на инвестиционни предложения.

	ЕО на П/П	ОВОС на инвестиционни предложения
Данни	Комбинация между описателни и количествени	Предимно количествени
Цели/обхват на въздействията	Предимно национални, регионални	Предимно локални
Алтернативи	Напр.: По-ефективно използване на транспортната инфраструктура, фискални мерки, пространствено балансирано местоположение	Напр.: местоположение, технически варианти, проект и т.н.
Въздействия	На всички инвестиционни предложения залегнали в П/П	На конкретно инвестиционно предложение
Методи за оценка на въздействията	Опростени основани на матрици на въздействията и на експертни оценки с висока степен на несигурност	Сложни и обикновено основани на количествени данни
Мерки	За предотвратяване на въздействията	За намаляване на въздействията
Резултати	Общи	Подробни

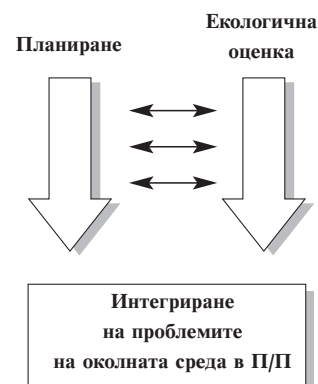
3.3 Процес на екологична оценка на планове и програми

3.3.1 Принципи на екологичната оценка на планове и програми

Целите на екологичната оценка на планове и програми могат да бъдат постигнати, ако тя следва приети принципи като:

Интегриране с процеса на планиране

Процесът на екологичната оценка трябва да бъде интегриран с процеса на планиране, за да се вземат предвид екологичните проблеми. В идеалния случай оценката трябва да е интегрирана в процеса на изготвянето на плана/програмата. Също така е възможно екипите, отговорни за различните части, да вземат участие в дейността на другите или да си обменят информация по друг подходящ начин, с цел поддържане на постоянна връзка между изготвящите плана/програма-

та и изготвящите оценката. Не-добрата интеграция води до несъответствия между приоритети за развитие и екологичните цели и загуба на време и енергия.

Диалог на най-ранен етап

Екологичната оценка трябва да се приложи на най-ранния етап на вземането на решение. Препоръчително е планиращите органи да започнат диалог с експертите по оценка на въздействието върху околната среда веднага щом има решение, че е необходимо изготвянето на план или програма. Разполагането на процеса във времето по начин, при който данните свързани с оценката са достъпни по време на изготвянето на плана/програмата, е необходимо условие за оказване на някакво влияние върху решението. Ако екологичната оценка започва след като ключовите решения по плана/програмата са вече взети, то вече е почти невъзможно тя да повлияе на плана/програмата, независимо че те още не са официално приети.

Отговорност

Възложителят на плана е отговорен за изготвянето на доклада за екологичната оценка. Възложителят е в най-добра позиция да намали въздействията в хода на постигане на целите на плана. Той трябва да се консултира с органите по опазване на околната среда, които са отговорни за постигане на екологичните цели.

Воля за вземане на решение

Докладът по екологична оценка трябва да бъде представен на вземащите решение заедно с или като част от предлагания план или програма. Компетентните органи, одобряващи плана или програмата, трябва да имат предвид доклада при вземането на решение. Когато компетентният орган взема решение по предлаган план, той трябва да направи ясни препратки към доклада за екологична оценка, обосновавайки своето решение, ако няма възможност да приеме някои от препоръките на доклада.

Политическата воля и използването на информацията е от изключителна важност за оказване на някакво влияние върху решението. Въпреки че процесът на ЕО и обвързването ѝ с изготвянето на плана/програмата дават успешни резултати при широко и прозрачно участие на заинтересованите лица, влиянието върху вземането на решение може да се окаже несъществено. Обикновено традиционните и икономични алтернативи доминират и вземат връх над препоръките направени при ЕО. Предпоставки за увеличаване на политическата воля за прилагане на ЕО са:

- съзнателност на политиците и обществеността;
- обучение по проблемите на околната среда;
- прозрачност на процеса на вземане на решение.

Информираност

Екологичната оценка на планове и програми трябва да обхваща както процеса на техническо предвиждане, така и редовното консултиране (официално и неофициално) с органите по опазване на околната среда, други специализирани ведомства и засегнатите обществени групи. Обществено трябва да участва в процеса на екологичната оценка, като за целта е необходимо тя да е информирана за стъпките на екологичната оценка на планове и програми и за съществуващите възможности за участие. Резултатите от екологичната оценка трябва да са разбираеми за широката общественост.

Гъвкавост

Конкретните стъпки, предприети в дадена екологична оценка, зависят от процедурата на планиране, с която е свързана самата оценка. Процедурата на планиране е водеща спрямо екологичната оценка и следователно, структурата на процеса на екологична оценка като инструмент за информирано вземане на решение трябва да е гъвкава.

Демократичност

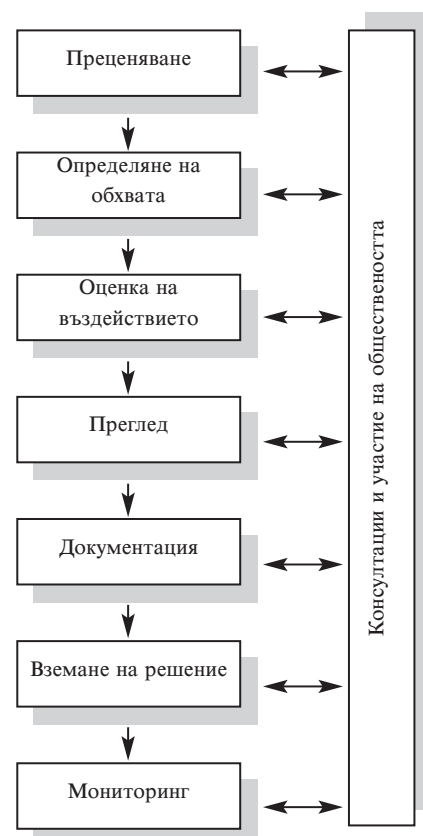
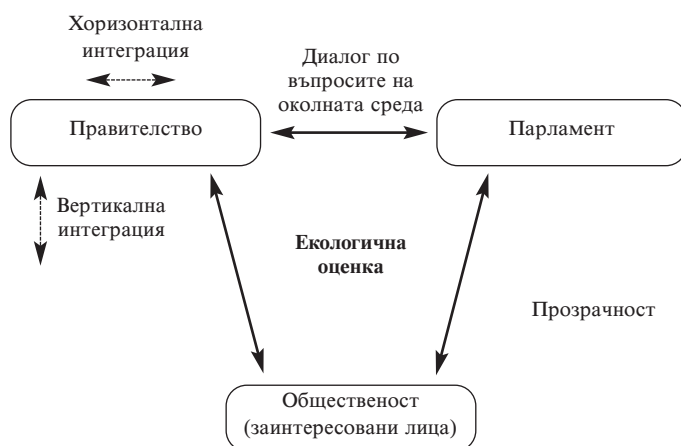
Признато е, че с прилагането на екологична оценка на планове и програми могат да се реализират принципите на демократично вземане на решения за тяхната реализация.

За това могат да спомогнат съгласуваността между различните сектори на политиката и между различните нива на управление и участието на обществеността, които екологичната оценка осигурява.

3.4 Елементи от процедурата на екологичната оценка на планове и програми

Най-често използваните процедурни елементи на екологичната оценка на планове и програми са изброени по-долу:

- **Преценяване**
определяне на необходимостта от ЕО;
- **Определяне на обхвата**
определяне на алтернативите и елементите, които ще бъдат оценявани; изключване на информацията, която няма връзка с разглежданите проблеми;
- **(Оценка на въздействието);**
- **Консултации**
търсене на мнения и съвети от други правителствени институции и агенции, независими експерти, групи по интереси и обществеността по време на определянето на обхвата и след завършването на оценката;
- **Участие на обществеността**
въвличане на обществеността в процеса на ЕО, освен ако не съществуват ограничения за конфиденциалност;
- **Документация и информация**
представяне на ЕО или като отделен документ, или като част от плана/програмата;
- **Вземане на решение**
вземане предвид на заключения и препоръки на екологична оценка;
- **Мониторинг**
определяне на последващи мерки при цялостно въздействие върху планове или програми.

4 ИНТЕГРИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА С ПРОЦЕСА НА ПЛАНИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ

4.1 Въведение

В тази глава е изложен метод за екологична оценка на планове и програми. При разработването на този метод са използвани принципите за екологична оценка на планове и програми, посочени в точка 3.3.1, както и законовите изисквания за екологична оценка, представени в Глава 2.

Този метод описва задачите на екипа, изготвящ екологичната оценка и връзката им със задачите на планирания екип. Поради тази причина, най-напред са разгледани типичните стъпки на процеса на планиране. След това са използвани изискванията към доклада за екологична оценка съгласно ЗООС, за да се дефинират стъпките на екологичната оценка. Тези стъпки са трансформирани в задачи за екипите по планиране и изготвяне на екологичната оценка и са разгледани подробно задачите на екипа, изготвящ екологичната оценка.

4.2 Стъпки на процеса на планиране

В България има 2 специализирани закона, които определят процедури по планиране и те са:

1. Закон за Устройство на територията, който дава насоки за изготвяне на различни видове устройствени планове на общинско ниво, и;
2. Закон за Регионално развитие, който дава насоки за изготвяне на планове за регионално развитие на областно и национално ниво.

Практиката в областта на планирането показва, че този процес има 7 типични стъпки. В повечето случаи те могат да бъдат прилагани директно, а в други трябва да бъдат пригодени за конкретната система на планиране, предвидена в законодателството. Следователно, първата задача е да се определят етапите на планиране, за да могат да се формулират съответните задачи за екипа по ЕО.

Стъпки на процеса на планиране:

1. Инициране на плана/програмата (П/П), цели и взаимовръзки с други П/П.
2. Анализ на съществуващите проблеми в областта/сектора, за който се разработва П/П.
3. Определяне на конкретните цели на П/П.
4. Изготвяне на възможни “стратегически” алтернативи на П/П.
5. Подробно разработване на избраната алтернатива на П/П.
6. Окончателно предложение за П/П (включително реализация и контрол на изпълнението).
7. Решение относно П/П (+ обосновка за органа, вземащ решението)

4.3 Стъпки на екологичната оценка

Разделът от ЗООС, отнасящ се до екологична оценка на планове и програми, очертава рамката за екологична оценка на планове и програми. Тези изисквания са използвани при разработването на стъпките на екологичната оценка и са представени в таблицата по-долу.

Съдържание на доклада за Екологичната оценка (ЗООС)	Стъпки на екологичната оценка Консултации с обществеността	Консултации с обществеността
(1) описание на основните цели на П/П и взаимовръзките с други П/П	Описание на мястото на П/П в системата на планиране	
(2) съществуващо състояние на компонентите на околната среда и тяхното евентуално развитие без прилагането на П/П (3) характеристики на околната среда за територии, които вероятно ще да бъдат засегнати значително (4) съществуващи екологични проблеми, имащи отношение към П/П	Анализ на важни екологични проблеми, имащи отношение към П/П	
(5а) цели на опазването на околната среда на национално и международно ниво, имащи отношение към П/П	Определяне на съответните екологични цели за П/П	
(5б) начин, по който са взети под внимание екологични цели/съображения при изготвяне на П/П	Оценка как различните алтернативи на П/П спомагат за постигане на екологичните цели, имащи отношение към П/П	
(6) вероятни значителни въздействия върху околната среда и връзките между тях	Оценка на въздействията върху околната среда на окончателно избраната алтернатива на П/П	
(7) мерки за предотвратяване, намаляване и отстраняване на неблагоприятните последици от осъществяването на П/П върху околната среда (9) мерки по отношение на мониторинга	Разработване на мерки за намаляване и мониторинг на въздействията на избраната алтернатива на П/П върху околната среда	
(8) мотиви за избор на алтернатива и описание на метода на оценяването (10) нетехническо резюме на екологичната оценка	Обосновка и обобщение за органа, вземащ решението. Представяне на резултатите от оценката във вид достъпен за широката общественост.	

4.4 Интегриране на процесите на планиране и изготвяне на екологична оценка

Стъпките на процеса на планиране и на процеса на изготвяне на екологична оценка сега се “трансформират” в задачи за планиращия екип и екипа по ЕО. Взаимовръзката между тези задачи е показана в следващата таблица.

Обобщение на предложената интегрирана процедура за планиране и екологична оценка на планове и програми

(Общи) Стъпки на процеса на планиране	Основни задачи на планиращия екип	Съответни задачи на екипа по ЕО
1. Инициране на П/П	<ul style="list-style-type: none"> Анализ на миналия опит и настоящото положение 	<ul style="list-style-type: none"> Описание на съдържанието, основните цели на плана и връзките с други П/П Консултации с компетентните органи и други заинтересовани страни Определяне на обществеността, която трябва да бъде привлечена за участие
2. Анализ на настоящото състояние на областите/секторите, за които се подготвя П/П: базово проучване	<ul style="list-style-type: none"> Анализ на проблемите/заплахите по области/сектори Анализ на силните страни и възможностите за развитие (т.нар. SWOT анализ) Съчетаване на силните страни/възможности за развитие в насоки за развитие и приоритети Съгласуване на насоките за развитие с приоритетите на планиращите институции (секторни министерства, областни и общински управи) 	<ul style="list-style-type: none"> Анализ на съществуващото състояние на околната среда и евентуалното развитие без прилагането на плана/програмата Оценка на очакваното въздействие на насоките за развитие/приоритетите върху околната среда Предоставяне и обсъждане на резултатите от оценката и препоръките на планиращия екип Участие на обществеността
3. Определяне на задачите и поставяне на цели	<ul style="list-style-type: none"> Разработване на задачи и поставяне на цели, съобразени с препоръките на екипа по ЕО, формулирани в стъпка 2 Координиране на задачите и целите с планиращите институции (получаване на одобрение, ако е необходимо). 	<ul style="list-style-type: none"> Описание на целите по опазване на околната среда на национално и международно ниво, имащи отношение към П/П Оценка дали горните цели по опазване на околната среда и други съображения са били взети предвид при изготвяне на П/П Изготвяне на препоръки за планиращия екип. Предоставяне на резултатите от оценката и препоръките на планиращия екип Участие на обществеността
4. Изготвяне на възможни "стратегически" алтернативи	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне на възможни "стратегически" алтернативи за постигане на приетите задачи и цели Проверка дали стратегиите отговарят на основните приоритети за развитие на централната и местна власт, бизнеса, НПО, академичната и научна общност, обществеността и др. Сравняване на предложените стратегии по отношение степента на възможно постигане на приетите задачи и цели и по отношение на себестойността 	<ul style="list-style-type: none"> Оценка за това, до каква степен различните алтернативи на П/П спомагат за постигане целите за опазване на околната среда за конкретната област/сектор: Предоставяне и обсъждане на резултатите от тази оценка и препоръки на планиращия екип Участие на обществеността

(Общи) Стъпки на процеса на планиране	Основни задачи на планиращия екип	Съответни задачи на екипа по ЕО
5. <i>Подробно разработване на избраната алтернатива</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Избор на предпочитаната алтернатива на база резултатите от сравнението и препоръките на екипа по ЕО ● Подробно разработване на избраната алтернатива в работни програми, под-програми, мерки, инвестиционни предложения 	<ul style="list-style-type: none"> ● Оценка на въздействието върху околната среда на избраната алтернатива, програми, под-програми, мерки, чрез използване на критерии за определяне на вероятното значително въздействие ● Предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и доколкото е възможно, пълно отстраняване на неблагоприятните последици от реализацията на П/П ● <i>Предоставяне и обсъждане на резултатите от тази оценка и препоръки на планиращия екип.</i>
6. <i>Изработване на окончателно проектопредложение за П/П (вкл. Реализация и мониторинг)</i>	<p>Включване на мерки за намаляване на въздействието върху околната среда в П/П;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Изготвяне на подробни процедури за мониторинг на реализацията на П/П; ● Предоставяне окончателното проектопредложение за П/П на планиращата инстанция 	<ul style="list-style-type: none"> ● Оценка на програмата за реализация на П/П ● Предложение и описание на мерки за мониторинг на околната среда ● Изготвяне на доклада за ЕО на П/П и нетехническото резюме ● Предоставяне на доклада за ЕО и нетехническото резюме на Възложителя на П/П ● Участие в обществено обсъждане ● Представяне на резултатите от ЕО на П/П пред компетентните власти по околната среда
7. <i>Одобряване на П/П</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Необходима координация и публичност, привличане на съфинансирани от национални, международни, публични и частни източници; ● Обсъждане на П/П в специализираните звена на планиращата инстанция ● Одобряване на П/П с решение на планиращата инстанция 	<ul style="list-style-type: none"> ● Участие в обсъжданията на П/П

4.5 Задачи на екипа по ЕО

По-долу са описани целите на процеса на ЕО и задачите на екипа по ЕО.

Стъпка 1: Инициране на П/П

Цели на процеса на ЕО

Да определи необходимостта от извършване на ЕО.

Задачи на екипа по ЕО

Екипът по ЕО трябва да предложи обхват и съдържание на ЕО, съобразени с основните цели и евентуалната връзка на разглеждания/та план или програма с други П/П.

Много е важно екипът по ЕО да даде добри препоръки на планиращата инстанция относно обществеността, имаща отношение към П/П, която може да бъде информирана и чието мнение трябва да бъде взето под внимание по време на изготвянето на П/П. Групите, които следва да бъдат привлечени към процеса на изготвяне на ЕО ще се определят за всеки отделен П/П. Те могат да бъдат правителствени и обществени групи, както е посочено по-долу.

Групи, които могат да бъдат информирани и чието мнение да бъде взето под внимание по време на процеса на ЕО	
Правителствени	<ul style="list-style-type: none">● Национални, регионални и местни власти и организации, отговарящи за опазване на околната среда, съхраняване на природата, историческото наследство, ландшафта, (териториалното) планиране на земеползването и контрол на замърсяванията● Секторни правителствени организации, които могат да бъдат засегнати, в сектори като земеделие, енергетика, рибно стопанство, горско стопанство● Международни агенции, напр. тези, отговарящи за определянето на области от международно значение● Правителства и организации от съседни страни
Обществени	<ul style="list-style-type: none">● Местни представители на обществеността, собственици на имоти и граждански сдружения● Научни институти● Организации на работодатели и служители● Неправителствени организации в областта на околната среда● Обществеността в съседните страни

Стъпка 2: Анализ на съществуващото положение

Цели на процеса на ЕО

- Да предостави на планиращата инстанция подходяща информация относно текущото състояние на околната среда в проучвания район и предвидимите промени в нея;
- Да изясни връзката между П/П и околната среда;
- Да попълни липсващите данни в базовото проучване на околната среда.

Задачи на екипа по ЕО

Екипът по ЕО има за задача да опише екологичното състояние на проучвания район. За тази цел трябва да се определят неговите граници. Тези граници (и необходимите данни) зависят от редица фактори описани по-долу. Може да се наложи обхватът на базовото проучване да бъде преразгледан на по-късен етап от процеса на изготвяне на екологичната оценка, тъй като е възможно да се появят нови подробности по ключови аспекти на П/П.

Определяне на района на проучване	
Районът, където може да се предвиди значително стимулирано развитие	Например: ново разработване на туристическа област ще доведе до стимулиране развитието на икономиката и територията. Един начален анализ може да определи района, където могат да се очакват значителни въздействия.
Районът, където могат да се предвидят значителни екологични въздействия	Трябва да бъдат описани елементите от района на проучване, които могат да бъдат засегнати. Не всички въздействия се простират в едни и същи граници. Например: за оценка на програма за транспортна инфраструктура, района на проучване за местни въздействия може да бъде ограничен до зоните около предлаганата инфраструктура, докато проблемите за замърсяването на въздуха могат да бъдат оценени за страната като цяло.
Районът, който е под юрисдикцията на възложителя	За екипа по ЕО не е полезно да се съсредоточава в области, от които планиращата инстанция не се интересува.

Екипът по ЕО трябва да даде характеристика на:

- Природните ресурси и екосистеми в областта на проучване, за да се определи състоянието на околната среда. Тази информация трябва да покрива компоненти като вода, въздух, природни ресурси и защитени територии;
- Бъдещото състояние на тези компоненти на околната среда без прилагането на П/П. Екипът по ЕО трябва да опише каква би била екологичната картина след 10 години например, ако не се реализира П/П. Това е важно за изготвянето на добра екологична оценка. Бъдещото състояние може да бъде прогнозирано, като се обърне внимание на тенденциите в развитието - въздействията върху околната среда от такива сектори като транспорт, промишленост, земеделие, енергетика трябва да бъдат отчетени от гледна точка на тяхното въздействие върху състоянието на околната среда;
- Силните и слабите страни на конкретен район, (когато П/П се отнася за определен район) които ще допринесат за или ще повлияят негативно върху целите на развитие (например, даден район може да бъде много подходящ за добив на вятърна или слънчева енергия и така ще спомага за развитието на енергийна стратегия, целяща увеличението на производство на енергия от възстановими източници и намаляването на използването на невъзстановими източници и внос).

Информацията за базови проучвания на околната среда често се съхранявана от широк кръг институции, включително министерството на околната среда и водите, министерства отговорни за разработването на П/П, местни и регионални власти, Национален статистически

институт и неправителствени организации. Ако П/П покрива конкретен район, обратната информация от консултации с местни групи и общности също може да бъде много полезна. Могат да бъдат използвани и резултати от предишни екологични оценки.

По-долу са дадени сведения за полезни източници на данни за България. Базовите данни трябва да бъдат документирани по подходящ начин и периодично осъвременявани, което ще улесни търсенето на информация за извършването на оценки.

Източници на базови данни за България	
Доклади за състоянието на околната среда	Годишен бюлетин за състоянието на околната среда - издаван от Изпълнителната агенция за околна среда
Планове за политика по отношение на околната среда	Национална стратегия за околна среда и Национален план за действие 2000-2006 г.; Програма за действие по околната среда в Централна и Източна Европа
(Географски) бази данни	Национален статистически институт, Институт по хидрология и метеорология, Институт по почвите "Пушкарров", Министерство на земеделието и горите
Опит от НПО	Насочени към защита на птиците, енергийна ефективност, защита на животните и други
Институции свързани с околната среда	Министерство на околната среда и водите; Изпълнителната агенция за околна среда; Регионални инспекции по околната среда и водите; Министерство на здравето (ХЕИ); Министерство на земеделието и горите (Държавните лесничейства)

Много е важно анализът на базовото състояние на околната среда да указва ясно къде липсва информация или има недостатъчна такава. От една страна, това е важно, защото пропуските в данните могат да повлияят при разработването на П/П и вземането на решение. От друга страна, в резултат на идентифицирането на пропуски в данните могат да се дадат препоръки за оптимизиране на съществуващите бази данни или да се създадат нови регулярни системи за мониторинг, които да осигурят данни за бъдещи оценки.

В края на тази стъпка екипът по ЕО трябва да предостави резултатите от оценката и съответните препоръки на планиращия екип. Препоръчва се двата екипа да се съберат и да обсъдят тези препоръки.

Резултатите от оценката трябва да станат достояние на обществеността. Екипът по ЕО трябва да включи всички направени коментари и предложения в базовата документация на ЕО на П/П.

Участие на обществеността в ЕО на планове и програми

Участието на обществеността трябва да бъде неразделна част от процеса на ЕО на планове и програми. То осигурява процедурна цялост и предлага съответната информация и база за разработване на планове и програми.

Избраната форма на участие на обществеността трябва да съответства на естеството и обхвата на проблемите свързани, с плана или програмата и да отразява засегнатите интереси и ценности. В зависимост от това може да бъде избрано едно от следните нива на въвличане на обществеността:

- Информация;
- Консултация;
- Участие;
- Посредничество.

По отношение на прилагането им важни са следните аспекти:

- Поставяне на ясни времеви рамки за въвличане на обществеността;
- Осигуряване на подходяща информация за участващите страни;
- При необходимост да се осигури на всички участници подходяща възможност да изложат своето мнение.

Някои аспекти на създаването на политика за развитие могат да изискват малко повече от обществено внимание към процеса; други - широко участие; а в някои случаи може да бъде по-подходящо да се включат НПО, например за планове и програми, при които въздействието върху околната среда е непряко или неясно и широката общественост може да бъде по-малко заинтересована.

Стъпка 3: Определяне на задачи и поставяне на цели

Цели на процеса на ЕО

- Да се определят и конкретизират съответните екологични цели за П/П;
- Да се направи оценка дали тези цели са взети предвид при формулирането на стратегическите цели на П/П;
- Да се осигури правилно съотношение между приоритетите за развитие и приоритетите по отношение на околната среда в процеса на планиране.

Задачи на екипа по ЕО

По време на подготовката на П/П е важно да се интегрират екологичните цели с целите на развитието. Доброто формулиране на екологичните цели дава значителна възможност да се осигури равновесие между приоритетите за развитие и приоритетите на околната среда. То ще подпомогне дефинирането и избора на алтернатива и ще улесни оценката на въздействие на П/П върху околната среда.

За да формулира екологичните цели, екипът по ЕО трябва:

- Да проучи съществуващото национално и международно законодателство в областта

на околната среда и съответните политически документи;

- Да наблегне на възможностите и ползата от интегрирането на екологични аспекти в П/П (настоящо положение, бъдещо състояние от стъпка 2).

Дългосрочната цел на България в областта на околната среда е:

Подобряване качеството на живот на населението на страната чрез осигуряване на благоприятна околна среда и запазване на богатата природа на основата на устойчиво управление на околната среда.

Стратегическите цели по отношение на околната среда посочени в Национална стратегия за околна среда и Национален план за действие 2000 - 2006 г., са следните:

1. Осигуряване на достатъчно количество и качество вода за населението и икономиката на страната.
2. Достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в населените места "горещи" точки.
3. Запазване и разширяване на териториите с добро качество на околната среда.
4. По-тясно интегриране на политиката по околна среда в политиките на развитие на стопанските отрасли.
5. Опазване и поддържане на богатото биологичното разнообразие.
6. Създаване на условия за прилагане на европейското екологично законодателство и международни конвенции в областта на околната среда.
7. Подобряване управлението на отпадъците.
8. Намаляване шумовото замърсяване.
9. По-широко участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда.

Някои законодателни документи в областта на околната среда за определяне на екологичните цели	
Общински	<ul style="list-style-type: none">● Общинска програма за здравеопазване и околна среда● Програма за управление на отпадъците
Национални	<ul style="list-style-type: none">● Национална стратегия за околна среда/Национален план за действие 2000-2006 г.● Национална програма за управление на отпадъците● Национален план за действие по околна среда - здраве● Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие● Закон за опазване на околната среда● Закон за биологичното разнообразие● Закон за защитените територии (1998 г.)● Стратегическа програма за околна среда ISPA● Национална програма за приоритетно изграждане на ПСОВ от населени места с над 10 000 ЕЖ в Република България● Планове за управление на речните басейни
Международни	<ul style="list-style-type: none">● Директива за птиците● Директива за хабитатите● Конвенцията от Рамсар● 10 Принципа за устойчиво развитие

След като екипът по ЕО определи екологичните цели за конкретна област/сектор, той трябва да направи оценка дали тези екологични цели са взети под внимание от планиращия екип при формулиране на стратегическите цели и задачи за П/П. Също така екипът по ЕО трябва да провери дали няма потенциални конфликтни точки между целите и задачите на П/П и екологичните цели.

След оценката на тези цели и задачи екипът по ЕО трябва да направи препоръки към планиращия екип. Това може да стане в дискусия между планиращия екип и екипа по ЕО, на която те трябва да сравнят целите и задачите си и да разрешат потенциални конфликти. За въпроси, по които не може да се постигне консенсус, трябва да се приложи обяснение, излагащо причините за съответния избор.

Резултатите от оценката трябва да станат достояние на обществеността. При документирането екипът по ЕО трябва да включи всички направени коментари и предложения в базовата документация на ЕО по П/П.

Стъпка 4: Проектиране на възможните алтернативи

Цели на процеса на ЕО

- Да се оцени дали предлаганите алтернативи отговарят на екологичните цели по отношение на района/сектора на П/П;
- Да осигури на екипа за планиране препоръки и условия за по-нататъшно разработване на алтернативи.

Задачи на екипа по ЕО

На този етап екипът за планиране развива целите във възможни алтернативи. Задачата на екипа по ЕО е да направи оценка дали и до каква степен тези алтернативи на П/П отговарят на целите за опазване на околната среда на района/сектора.

Методи за оценка

Един от методите на оценка е определяне на качеството на въздействията чрез матрици на въздействията. Неговото удобство е нагледното и достъпно представяне на резултатите от оценката. Пример за такава матрица е даден по-долу като екологичните цели, които са използвани в нея са изведените в Национална стратегия за околна среда 2000-2006г. на България.

Примерна матрица за оценка на екологични цели на П/П

Екологична цел	Вариант А	Вариант Б	Бележки
<i>Осигуряване на достатъчно количество и качество вода за населението и икономиката на страната</i>	+	0/+	
<i>Достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в населените места "горещи" точки</i>			
<i>Запазване и разширяване на териториите с добро качество на околната среда</i>			
<i>По-тясно интегриране на политиката по околна среда в политиките на развитие на стопанските отрасли</i>			
<i>Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие</i>			
<i>Създаване на условия за прилагане на европейското екологично законодателство и международни конвенции в областта на околната среда</i>			
<i>Подобряване управлението на отпадъците</i>			
<i>Намаляване на шумовото натоварване</i>			
<i>По-широко участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда</i>			
Легенда ++ силно положително въздействие + положително въздействие 0 нулево въздействие - отрицателно въздействие -- силно отрицателно въздействие х неприложимо (няма връзка) ? несигурна прогноза или информация			

Други методи за оценка са:

- **Въпросници, интервюта и обсъждания.** Подходящи са за набиране на информация от различни видове групи. Предимствата на този метод са, че той може да доведе до постигане на консенсус (кои видове въздействия са значителни) и се осигурява прозрачност;
- **Списъци за проверка.** Могат да бъдат прилагани за определяне на значителни въздействия. Те трябва да бъдат внимателно изготвени, тъй като комбинираните и кумулативните въздействия обикновено предполагат по-сложни причинно-следствени връзки, отколкото тези на ниво инвестиционно предложение, където често се използват списъци за проверка;
- **Анализ на тенденциите.** Използва се за оценяване на състоянието на природните ресурси, екосистеми или чувствителни зони за определен период от време. Обикновено се онагледява чрез графична проекция на миналото и бъдещото състояние и може да бъде използван за определяне на промените;
- **Географски информационни системи (ГИС).** Използват се за анализ на събраните данни и пространствено представяне на резултатите от анализа. Подходящи са за определяне на зони, в които въздействието върху околната среда ще бъде най-значително, или в които се наблюдава тенденция за концентрация на напрежение

вследствие развитието;

- **Анализ на екосистемите и биологичното разнообразие.** Концентрира се върху подхода на цялостна оценка и регионални и междурегионални перспективи. Спомага за насочване на вниманието към устойчивото използване на природните ресурси;
- **Диаграми на мрежи и системи.** Спомагат за разбирането, обясняването и онагледяването на причинно-следствените връзки, както и за определянето на непреки и кумулативни въздействия.

Възможно е оценката на алтернативите да е много несигурна, тъй като оценките се основават на стратегически предложения, които не са толкова подробно разработени, колкото проектните алтернативи. Един метод за прогнозиране и определяне на риска да не бъдат постигнати конкретните и общите екологични цели по различните алтернативи е експертната оценка. Този метод е особено полезен за постигане на консенсус сред различните участници в оценката. По-долу са представени някои видове несигурност и примери за справяне с тях.

Видове несигурност при прогнозирането на въздействия

Видове несигурност

При екологична оценка на ниво план или програма може да има:

- Научна несигурност (поради голяма продължителност във времето, комплексни взаимодействия или липсата на знания);
- Липса на прецизност при измерване на въздействията;
- Несигурност по отношение на точните дейности и мерки, с които ще се изпълнява П/П;
- Липса на базова информация

Това може да доведе до несигурност в прогнозите за степента на въздействията или в оценката за значимостта на въздействията.

Как да се справим с несигурността

Несигурността трябва да бъде отчетена по време на оценката. Ето някои начини за преодоляване на несигурността:

- Направете допълнителни по-подробни проучвания на проблемите;
- Използвайте опит при подобни ситуации от други страни/региони;
- Направете анализ на чувствителността, при който предположенията направени в оценката се движат в диапазона на възможните стойности. Въздействията върху околната среда от развитието на туризма зависят от много фактори, които са все още неизвестни, като напр. икономическото развитие, броя на хората, които ще бъдат привлечени, начина на транспортиране. За тези фактори е необходим поне един сценарий, за да могат да бъдат оценени най-вероятните въздействия. Крайни (но все пак правдоподобни при съответните политически условия) сценарии може да бъдат използвани, за да се покажат възможни разлики в резултатите между оптимистичните и песимистичните сценарии.
- Анализирайте варианта с предполагаеми най-значителни въздействия върху околната среда. Несигурността може да не е така сериозна, както изглежда. Когато става дума за инфраструктурен П/П например, би могло да се реши, че новата инфраструктура е необходима дори ако трасето още не е уточнено. Локалните въздействия са все още неизяснени, но една оценка може да демонстрира, че и в най-лошия случай въздействието ще е приемливо.

Въз основа на резултатите от оценката, екипът за ЕО дава ясни препоръки на екипа за планиране, за предпочитане под формата на практически решения. Предлага се екипите по планиране и ЕО да обсъдят тези препоръки и да видят дали и по какъв начин тези препоръки биха могли да бъдат взети под внимание.

Резултатите от оценката трябва да бъдат достъпни за обществеността. Документацията на екипа за ЕО ще осигури включването на всички получени бележки и предложения в общата документация на ЕО по П/П.

Стъпка 5: Подробно разработване на избрания вариант

Цели на процеса на ЕО

- да се определят екологични критерии;
- да се оцени избрания вариант като се използват екологичните критерии;
- да се предложат алтернативни начини за постигане на целите по П/П и мерки за намаляване на отрицателни въздействия на П/П върху околната среда;
- да се предоставят на екипа за планиране препоръки за детайлно разработване на избрания вариант.

Задачи на екипа за ЕО

С разработването на П/П по избрания вариант ще се улесни извършването на една по-подробна оценка. Степента на детайлност на оценката съответства на степента на детайлност на П/П. Важно е да се има предвид, че количествената оценка на въздействията (например определяне на нивата на шума) трябва да се направи едва по време на ОВОС на инвестиционното предложение.

При всеки П/П въпросите, върху които се фокусира оценката ще бъдат различни. При оценката трябва да се разгледат потенциалните последици от реализацията на П/П за областите/секторите, които П/П обхваща, както и съществуващата ситуация съгласно базовите екологични проучвания.

При изготвяне на оценката, екипът за ЕО трябва да вземе предвид преките, непреките, вторичните, кумулативните, синергичните, временните и постоянните въздействия. Те са дефинирани по-долу.

Видове екологични въздействия	
Преки	Въздействия на П/П, които са определящи за П/П. Развитието на нова индустриална зона, например, може да стане източник на шум за хората, живеещи в този конкретен район.
Непреки	Например, шумова бариера, намаляваща прякото въздействие на шума, може да създава визуални въздействия.
Вторични	Това са въздействия от стимулирано развитие, като например привлечен трафик или застрояване и икономическо развитие, което се дължи на новоизградената инфраструктура. Например, разширяването на летище може да привлече автомобилно движение, поради което ще трябва да се увеличи пътния капацитет.
Кумулативни	Въздействия, възникващи от съчетанието на ефектите от няколко предложени дейности. Всеки един ефект, взет сам по себе си, може да е незначителен. Например, комбинираният ефект от няколко селскостопански мерки, водещи до интензивно производство и употреба на химикали.
Синергични	Особен вид кумулативно въздействие, при което въздействията от няколко проекта надхвърлят сумата от единичните въздействия. Например, няколко проекта, които съвсем незначително засягат място обитавано от диви животни, взети заедно може да повлияят до такава степен върху мястото, че да стане невъзможно някои животински видове повече да живеят там.

Важно е резултатите от оценката да са представени по разбираем начин. Препоръчва се използването на матрици, които са опростен и ясен инструмент за представяне на резултатите от оценката. Чрез използването на матрици могат да се посочат потенциалните взаимодействия между П/П и екологичните аспекти, като например се използват символи и числа. Трябва, обаче, да се има предвид, че използването на символи и числа в матрицата не обяснява причинно-следствените връзки. По тази причина, винаги е особено важно да се обобщават ключовите въпроси и направените заключения на база на матрицата в писмен вид. Това може да се направи в самата матрица или в текста.

Когато възможното въздействие на П/П се счита за отрицателно, екипът по ЕО може да предложи алтернативни начини за постигане на целите на П/П. Ако няма варианти, те трябва да предложат мерки за намаляване на влиянието на негативните екологични въздействия на П/П.

Резултатите от оценката (алтернативни решения, мерки за намаляване на въздействията и други препоръки) трябва да бъдат предоставени на екипа за планиране. Препоръчва се двата екипа да обсъдят заедно резултатите.

Резултатите от проучването трябва да са достъпни за обществеността. Документацията на екипа за ЕО ще осигури включването на всички получени бележки и предложения в общата документация за ЕО на П/П.

Стъпка 6: Изготвяне на окончателно предложение за П/П (включително реализация и мониторинг)

Цели на процеса на ЕО

- да оцени предлаганата програма за реализация на П/П;
- да предложи и обсъди мерки за мониторинг на околната среда, които да бъдат включени в П/П;
- да се представят резултатите от ЕО като доклад или част от П/П;

Задачи на екипа за ЕО

На този етап екипът за ЕО прави оценка на предложената програма за мониторинг на реализацията на П/П. Задача на екипа за ЕО е да предложи мерки за мониторинг на околната среда и оценка, за да гарантира изпълнението на мерките за защита на околната среда предвидени в П/П. По този начин се гарантира, че по време на реализацията, на въздействията върху околната среда ще бъде отделено необходимото внимание. Мерките за мониторинг на околната среда и оценка трябва да бъдат обсъдени с екипа за планиране. Стремешът трябва да е тези цели да се включат в процедурите за мониторинг на реализацията на П/П.

По време на всички етапи на екологична оценка, екипът за ЕО документира резултатите от оценката (включително получените коментари от участието на обществеността). По време на тази стъпка, екипът за ЕО трябва да обобщи цялата тази информация в доклад за ЕО. Функцията на доклада за ЕО е да информира относно въздействията върху околната среда на предложените П/П. За да изпълни тази функция, докладът за ЕО трябва да бъде разбираем, а подробностите от анализа да бъдат включени в отделни приложения. Трябва да се изготви и нетехническо резюме на доклада за ЕО, което да бъде разбираемо за широката общественост.

След завършване на доклада за ЕО, екипът за ЕО трябва да го предаде на Възложителя. Екипът по ЕО да участва в общественото обсъждане на доклада за ЕО, за да отговаря на въпроси и да дава допълнителна информация.

Стъпка 7: Одобрение на П/П

Цели на процеса на ЕО

- Съобразяване с препоръките на ЕО

Задачи на екипа за ЕО

Ако е необходимо, екипът за ЕО може да бъде поканен да участва в дискусиите по П/П в специализираните органи на планиращата институция.

5 ПРИМЕРИ

В тази глава са представени три примера за прилагане на екологична оценка на ниво планове и програми. Първите два се отнасят за планове за регионално развитие и фокусът е поставен върху подхода и методологията на екологичната оценка. Третият включва 5 казуса от различни сектори на холандската икономика, като при тях е обърнато внимание на самата процедура и нивата на взимане на решение.

5.1 Екологична оценка на “Стратегия за развитие на община Враца 2000-2006 г.”

Въведение

Екологичната оценка на “*Стратегия за развитие на община Враца за периода 2000-2006г.*” е пилотен проект в рамките на проекта “*Практическо приложение на Екологична оценка на планове и програми в България*”, финансиран от програма МАТРА на холандското правителство.

Според заданието тя няма официален статут и затова няма официално решение на компетентните органи, което да определя обхвата и съдържанието на оценката, както и определена процедура за нейното изготвяне.

Като пилотен проект оценката има следните цели:

- *Да се демонстрира приложението на този вид оценки за конкретен планов документ;*
- *Да се извърши обучение на местни експерти и местни компетентни органи по планиране и опазване на околната среда.*
- *Да демонстрира ползите от участието на обществеността в процеса на екологична оценка на планови документи;*

Екологичната оценка на Стратегията е разработена през периода септември 2001 - май 2002 г. от екип от 5-ма експерти от гр. Враца с помощта на 2ма консултанти от DHV Холандия и ПОВВИК-ООС. Тя има следните особености:

- *Това е първата екологична оценка на план за развитие в България;*
- *Изготвена е върху завършен и приет планов документ, а не върху документ “в процес на изготвяне”, както се изисква в действащото законодателство.*

При нейното изготвянето са следвани, доколкото е възможно, общите изисквания за такъв вид оценки, залегнали в *Директива 2001/42 на ЕС за оценка влиянието върху околната среда на някои планове и програми.*

Процес на изготвяне на екологичната оценка

На първоначална работна среща с всички заинтересовани страни бяха определени приоритетите от стратегията, които имат отношение към околната среда. Беше решено да се постави фокуса върху разработването и оценката на алтернативи за развитие на устойчив туризъм, каквито липсват в стратегията. Развитието на туризма е положително в социално-икономически аспект, то е национален приоритет и има сериозен потенциал в региона.

На поредица от работни срещи бяха дискутирани стъпките на процеса за екологична оценка - *определяне на обхвата, избор на алтернативи за развитие на устойчив туризъм и методи и критерии за определяне и оценка на въздействията.*

Стъпки от процеса на оценка:

1. ЕО на Стратегията за развитие

- Консултации с общински експерти по планиране и околна среда;
- Предварителен анализ на стратегията;
- Определяне на обхвата на оценката;
- Работни дискусии с експерти и заинтересовани страни;
- Идентифициране на приоритетите за развитие, които имат отношение към околната среда;
- Оценка на потенциалните въздействия върху околната среда на мерките\целите.

2. Развитие на устойчив туризъм

- Избор на приоритет за развитие, който има пряко отношение към околната среда - например туризма, с участието на експерти, заинтересовани страни, НПО;
- Описание на текущото състояние и възможностите за развитие на туристическия сектор;
- Алтернативи за устойчив туризъм;
- Оценка на въздействието на алтернативите върху околната среда.

3. Препоръки за подобряването на стратегията и процеса на планиране

Пилотната екологична оценка завършва с предложения за осъвременяване и подобряване на Стратегията с намерението проектите, включени в нея, да станат привлекателни за финансиране от Европейския съюз.

Направените препоръки, са както конкретни, за да могат да се ползват за актуализиране и подобряване на документа предмет на тази оценка; така и общи, които могат да се ползват при разработване на други общински програми и планове.

Стратегия за развитие на община Враца за периода 2000-2006 г.

Общинските стратегии (планове) за развитие не са изрично упоменати в Закона за регионално развитие, който регламентира изготвянето на планове за развитие на национално, регионално и областно ниво.

Те се изготвят по инструкция на МРРБ, очертават рамката за бъдещо развитие на инвестиционни проекти на територията на общините и служат като основа за разработването на областните планове за развитие.

Стратегията за развитие на община Враца за периода 2000-2006г. се състои от два раздела. Раздел I включва демографска и социално икономическа характеристика на общината. В Раздел II са дефинирани основните приоритети за развитие, определени са стратегическите цели и са описани 24 конкретни проекта за постигане на някои от целите.

Изведени са следните 6 приоритета за развитие:

- I. Подобряване и развитие на техническата инфраструктура с цел стабилизиране на социалните и икономически процеси в населените места на община Враца;*
- II. Развитие на ефективно земеделско производство и конкурентен хранително-преработвателен сектор, чрез подобряване на пазарната и технологична*

инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочени към достигане на европейските стандарти;

- III. Преструктуриране и развитие на промишлеността в община Враца посредством максимално използване на съществуващата материално-техническа база и с предимство се активизира развитието на малки и средни предприятия;*
- IV. Подобряване екологичната среда на територията на община Враца с цел да се създадат благоприятни условия за живот и труд на гражданите на общината и привличане на трайни инвестиции в тази насока;*
- V. Развитие и усъвършенстване на социалната инфраструктура на община Враца;*
- VI. Непроизводствена сфера*

Приоритетите и целите, залегнали в стратегията за развитие на община Враца, са в унисон с националните приоритети изведени в Националния план за регионално развитие и в Националния план за икономическо развитие.

Целите са формулирани като са взети предвид националните цели в сферата на околната среда.

Текущо състояние на компонентите на околната среда и тяхното развитие без прилагането на стратегията

Представено е в табличен вид по-долу:

Текущо състояние на компонентите на околната среда и тяхното развитие без прилагането на стратегията

Компоненти на околната среда	Текущо състояние	Развитие на компонентите без прилагане на стратегията
Повърхностни и подземни води	<ul style="list-style-type: none"> ● Проблеми по отношение наличието и количеството на подземни и повърхностни източници на питейна вода поради карстовия характер на региона; ● Не добро качество на подземните и повърхностни води повлияно от стари индустриални замърсявания и не доизградена канализационна мрежа. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Тенденция към изчерпване на природните ресурси поради неперестанно увеличаване на загубите на питейна вода; ● Влошаване на качеството на повърхностни и подземни води поради зауставания на непречистени отпадъчни води в земните недра и водни обекти.
Земни недра	<ul style="list-style-type: none"> ● Няма действащи обекти за експлоатация на полезни изкопаеми от земните недра; ● Компресиране на руски природен газ в Чиренското газохранилище (северно от с. Чирен). Експлоатация - през магистралните газопроводи от националната мрежа на "Булгаргаз" - АД София. 	Не се очаква развитие
Земи и почви	<ul style="list-style-type: none"> ● 0,7 % от общата площ на Врачанската планина е засената от ерозионни процеси; извършва се противоерозионна защита от Държавно лесничество - Враца. ● Наличие на територии със силно замърсяване от тежки метали във Врачанска котловина (Врачанско поле). 	Не се очаква развитие
Растителен и животински свят. Защитени природни територии	<ul style="list-style-type: none"> ● Голям брой редки и застрашени от изчезване растителни видове; ● Голямо разнообразие на животински видове; ● Унищожаване на редица диви животни поради съкращаване и превръщане в ливади и орни земи на горски площи в продължение на много години; ● Наличие на осем защитени територии в общината със статут, определен от Закона за защитените територии. 	Не се очаква развитие
Ландшафт	<ul style="list-style-type: none"> ● Наличие на естествени форми на релефа с богати морфоложки форми и образувания. 	Не се очаква развитие.
Отпадъци	<ul style="list-style-type: none"> ● Изградено е модерно регионално депо за ТБО на територията на община Враца, което трябва да обслужва всички населени места от общината. ● Наличие на неретламентирани сметища поради лоша организация на събирането и извозването на генерираните отпадъци. 	Тенденция към влошаване поради продължаване депонирането на отпадъци от селата на неретламентирани сметища.
Въздух	<p><u>Гр. Враца</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Често превишаване на средно-денонощната ПДК по показателя амоняк при работа на "Химко"; ● През отоплителния сезон се отчитат емисии на серен диоксид над ПДК поради използването на въглища за отопление; 	<p><u>Гр. Враца</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Емисии на серен диоксид пре-вишаващи ПДК през отоплителния сезон за гр. Враца; ● Запазване на емисиите на прах, въглероден оксид и диоксид и оловни аерозоли.

Компоненти на околната среда	Текущо състояние	Развитие на компонентите без прилагане на стратегията
	<ul style="list-style-type: none"> ● В отделни случаи при еднократно пробонабиране са установени превишавания на ПДК по показателите прах и сероводород; ● На някои кръстовища (пл. "Руски" и пл. "Благоев") в отделни случаи се превишава максимална еднократна ПДК по оловни аерозоли. <p><i>Извън територията на гр. Враца</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Замърсяване на въздуха на някои селища и прилежащите им райони с прах, азотни оксиди, въглероден оксид и диоксид, както и серен диоксид, предизвикано от близост с предприятия: <p>А) с. Бели извор и с. Власатица (в непосредствена близост до "Белозворски цимент" АД);</p> <p>Б) с. Чирен (асфалтосмесителната инсталация на "Пътстрой-инженеринг" ЕООД и от "Веналекс" ЕООД);</p> <p>В) с. Па-волче (асфалто-смесителна инсталация на "Инжстрой" - ЕООД).</p>	<p><i>Извън територията на гр. Враца</i></p> <p>Не се очаква развитие</p>
Културно наследство	<ul style="list-style-type: none"> ● Район, богат на исторически, археологични и архитектурни паметници в сравнително добро състояние 	Не се очаква развитие
Здравен риск	<ul style="list-style-type: none"> ● Установена е тенденция към повишаване на заболяемостта сред населението 	Запазване на тенденцията към повишаване на заболяемостта сред населението

Съществуващи екологични проблеми, които имат отношение към Стратегията

Благоприятните екологични условия са важен фактор за социално-икономическото развитие на всяко населено място. На територията на община Враца се наблюдават екологични проблеми, които имат отрицателно въздействие върху възможностите за икономическо развитие и условията за живот. Основните екологични проблеми, които имат отношение към развитието на общината са както следва:

Водни ресурси и управление на водите

- Карстовият характер на региона и ограниченото количество валежи създават проблеми по отношение на наличието и количеството на подземни и повърхностни източници на питейна вода;
- Водоснабдителната мрежа е силно амортизирана и загубите на вода са около 60%;
- Качеството на подземните и повърхностни води е негативно повлияно от стари индустриални замърсявания и не доизградената канализационна мрежа.

Качество на въздуха

- До скоро емисиите на амоняк от Химко са предизвиквали замърсявания на въздуха. Спадът на индустрията е преустановил до голяма степен емисиите;
- Поради използването на въглища за отопление през зимния сезон се наблюдават емисии на серен диоксид над ПДК в гр. Враца.

Управление на отпадъците

- На територията на община Враца е изградено модерно регионално депо за БО, което трябва да обслужва всички населени места от общината;
- Поради не добра организация на събирането и извозването на генерираните отпадъци все още има случаи на използване на нерегламентирани сметища.

Определяне на приоритетите за развитие, които имат отношение към околната среда

Стратегията за развитие третира широк спектър от общински дейности. В таблицата по-долу е направен анализ на приоритетите за развитие, залегнали в стратегията, от гледна точка на отношението им към околната среда. По-нататък в разработката са разгледани само тези приоритети, чиято реализация се счита, че ще има пряко въздействие върху някой от компонентите на околната среда.

Приоритет за развитие	Отношение към околната среда
<p><i>I. Подобряване и развитие на техническата инфраструктура</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Водоснабдяването на всички населени места от общината с качествена вода, доизграждането на канализационната система и пречистването на отпадъчните води имат важно екологично значение. ● Развитието на топлопреносната и електронадигителната мрежи имат пряко отношение към качеството на въздуха (CO₂, SO₂). ● Разширението и модернизацията на пътната и улична мрежа оказват въздействие върху ландшафтите, атмосферния въздух (прах, оловни аерозоли) и естествените хабитати през фазите на строителство и експлоатация.
<p><i>II. Развитие на ефективно земеделско производство и конкурентен хранително-преработвателен сектор</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Увеличаването на площите, заети със зърнени култури и изграждането на нови масиви лозя, изисква напояване и торене. Потенциалните въздействия са увеличено ползване на водни ресурси и замърсявания на подземните и повърхностни води с нитрати, нитрити и фосфати. ● Изграждането на фамилни ферми би имало потенциално въздействие върху повърхностни и подземни води.
<p><i>III. Преструктуриране и развитие на промишлеността като се използва максимално съществуващата база</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Преструктурираните и нови предприятия ще ползват природни ресурси, ще генерират отпадъци, а някои от тях ще бъдат източник на емисии. ● Съществимо е преструктуриране в рамките на съществуващите индустриални комплекси. ● Ликвидирането на щетите от стари замърсявания е важен въпрос, който не е предмет на Стратегията за развитие.
<p><i>IV. Подобряване на екологичната среда с цел да се създадат благоприятни условия за живот и привличане на инвестиции</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Осъществяването на правилно управление, както на битовите, така и на промишлените отпадъци, е от голямо значение за човешкото здраве и за опазването на околната среда. ● Ограничаването на емисиите във въздуха и намаляването на замърсяването са от значение за условията на живот. ● Развитието на устойчив туризъм предлага възможности за икономически растеж и инвестиции, паралелно с опазване на околната среда.
<p><i>V. Развитие и усъвършенстване на социалната инфраструктура</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Макар важен за местното население, този приоритет няма директно отношение към околната среда.
<p><i>VI. Непроизводствена сфера</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Подобряването на здравеопазването, образованието и културата нямат директно отношение към околната среда, въпреки че със сигурност биха могли да допринесат за по-високо съзнание по отношение на околната среда.

Оценка на целите/мерките от избраните приоритети

Като завършен документ, стратегическия план не представя алтернативи за постигане на целите. Затова целите на стратегията са подробно анализирани и оценени, като са сравнени с националните стратегически цели в сферата на околната среда.

В допълнение, бяха оценени и четири алтернативи за развитие на устойчив туризъм.

Подходът на оценка беше както следва:

- Оценка на мерките/целите спрямо националните цели за околна среда;
- Оценка на алтернативите за развитие на туризма спрямо индикатори за устойчиво развитие.

Оценка на мерките/целите

Подход на оценка

Идеята на оценяващия екип беше да оцени мерките спрямо националните цели за околна среда. След внимателен анализ на мерките към всеки приоритет за развитие беше установено че:

- Част от мерките са формулирани като цели (Приоритет II);
- За някои от целите не са предложени мерки.

Ето защо беше приложен следния подход:

- За приоритети I, II и III вместо мерките са оценени целите спрямо националните цели в сферата на околната среда;
- За приоритет IV са оценени и мерките, защото са добре формулирани.

Националните цели за околна среда са описани в Националната стратегия за околна среда 2000-2006, както следва:

- ① *Осигуряване на достатъчно количество и качество вода за населението и икономиката на страната.*
- ② *Достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в населените места - "горещи" точки.*
- ③ *Запазване и разширяване на териториите с добро качество на околната среда.*
- ④ *По-тясно интегриране на политиката по околна среда в политиките на развитие на стопанските отрасли.*
- ⑤ *Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие.*
- ⑥ *Създаване на условия за прилагане на европейското екологично законодателство и международни конвенции в областта на околната среда.*
- ⑦ *Подобряване управлението на отпадъците.*
- ⑧ *По-широко участие на обществеността в решаване на проблемите на околната среда.*

Метод за оценка

За да се опрости и уеднакви оценката, е използвана матрица, а степента на въздействията е отразена със следните символи:

++	силно положително	-	отрицателно	?	липса на базова информация
+	положително	--	силно отрицателно		
0	нулево	x	няма отношение		

Оценка на целите за Приоритет I

1. Подобряване и развитие на техническата инфраструктура с цел стабилизиране на социалните и икономически процеси в населените места на община Враца	Стратегически цели 6								Преформулирани цели/условия за прилагане на мерките		
	областта на околната среда	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦		⑧	⑨
1. Осигуряване на необходимите водни количества с питейни качества за безрежимно водоснабдяване на всички селища от общината.	++	x	+	+	+	+	+	x	+	+	<ul style="list-style-type: none"> Основно чрез реконструкция на водопроводната мрежа; Да се използват без-изкопни технологии и съвременни материали
2. Довършване изграждането канализацията на гр. Враца - второстепенни клонове.	+	+	++	+	+	+	+	+	0	+	Да се използват максимално тръби от полиетилен с висока плътност
3. Развитие на топлопреносната мрежа на гр. Враца	0	++	++	+	+	+	+	+	0	+	Да се газифицират топлоцентралите
4. Развитие на ел.мрежи ниско напрежение и изграждане на трафопостове	X	0	+	+	0	+	+	x	0	0	
5. Разширение на съществуващи и изграждане на нови телефонни мрежи в общината	X	x	x	+	x	X	x	x	x	0	
6. Подобряване административно-техническото обслужване на населението и създаване цифрови (дигитални) модели на кадастралните и подробните градоустройствени планове.	+	x	+	+	+	+	+	+	0	+	
7. Разширяване и модернизиране на пътната и улична мрежа и повишаване безопасността на движението чрез реконструкция и усъвършенстване материалната база за производство, експлоатация и ремонт на пътната мрежа в общината.	0	+	+	+	-	+	+	+	+	0	<ul style="list-style-type: none"> Акцентът трябва да е върху рехабилитация и подобряване на съществуващите пътища и улици Рехабилитацията на улиците да се извършва едновременно с доизграждането и реконструкцията на ВиК, топлопреносна и телефонна инфраструктура

Оценка на целите за приоритет II

II. Развитие на ефективно земеделско производство и хранително-преработвателен сектор, чрез подобряване на пазарната и технологична инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочени към достигане на европейските стандарти	Стратегически цели в областта на околната среда									Преформулирани цели/условия конкурентен за прилагането им
	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	
1. Създаване и поддръжка на благоприятна икономическа среда за изграждане и развитие на жизнеспособни структурни единици за производство на земеделска продукция.	+	0	+	+	?	+	+	0	x	
2. Осигуряване на средства и условия за производство на необходимите за общината земеделски продукти.	-	0	?	+	-	+	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> • Тези средства да се използват основно за възстановяване на съществуващата инфраструктура за напояване; • Да се прилагат екологосъобразни методи за производство на селскостопанска продукция.
3. Осигуряване стабилно равнище на доходите на земеделските производители.	x	x	x	?	?	+	+	x	x	
4. Насърчаване, реструктуриране на селското стопанство, като се използва местното производство.	+	x	x	+	?	+	0	x	x	Неясно формулирана цел.

Оценка на целите за Приоритет III

III. Реструктуриране и развитие на промишлеността в община Враца като се използва максимално съществуващата материално-техническа база и с предимство се активизира развитието на малки и средни предприятия	Стратегически цели в областта на околната среда							Преформулирани цели/условия за прилагане мерките			
	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦		⑧	⑨	
1. Разкриване на нови работни места и намаляване броя на безработните в Общината.	0	0	0	+	0	+	+	0	+		
2. Максимално използване на съществуващата материално-техническа база за разкриване на нови производства, насочени към изкупуване и преработка на земеделска продукция, шивашки дейности и др.	?	?	0	+	0	+	+	?	0	X	При разкриването на нови предприятия за преработка на земеделска продукция, да се ползват "най-добрите налични технологии"
3. Създаване на малки общински и частни фирми, работещи в сферата на услугите, леката и хранително-вкусовата промишленост.	-	0	0	+	0	+	+	-	-	+	При одобрени устройствени планове и ползване на "чисти производства"
4. Развитие на работната сила в Общината чрез повишаване квалификацията и преквалификация, подпомагане на преходи от безработица към заетост, както и стимулиране стартирането на собствен бизнес.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Индиректен положителен ефект върху грижите за околната среда чрез повишаване на квалификацията на населението

Оценка на целите за Приоритет IV

IV. Подобряване на екологичната среда на територията на община Враца с цел да се създадат благоприятни условия за живот и труд на гражданите на общината и привличане на трайни инвестиции в тази насока	Стратегически цели в областта на околната среда									Преформулирани цели/условия за прилагане на мерките	
	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨		
1. Реализация на програмата на общината за управление на битовите отпадъци	+	+	+	+	+	+	++	+	+	+	
2. Усъвършенстване организацията на товарния, автобусния и тролейбусен транспорт на територията на Община Враца	0	++	+	+	+	+	+	++	+	+	
3. Развитие на туризма	-	-	-	0	-	+	-	-	+	+	Поощряване развитието само на устойчив туризъм при максимално използване на съществуващата база и строг контрол на дейностите.
4. Реализация на програмата по енергийна ефективност	++	++	+	++	+	+	+	0	+	+	
5. Разгръщане на движението за "Чист град" чрез благоустройство на междублоковите пространства и зелените площи	-	+	++	+	+	+	+	+	+	++	Да се добави и рекултивация и озеленяване на индустриални площи.

Оценка на мерките за Приоритет IV

Примери

IV. Подобряване на екологичната среда на територията на община Враца с цел да се създадат благоприятни условия за живот и труд на гражданите на общината и привличане на трайни инвестиции в тази насока	Стратегически цели в областта на околната среда								Преформулирани цели/условия за прилагане на мерките	
	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧		⑨
1. Изграждане на регионално депо за твърди отпадъци за населените места от общините Враца и Мездра	0	0	+	+	0	+	++	0	+	Мярката е вече осъществена
2. Развитие на системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъци от селата на общините Враца и Мездра	0	0	0	+	0	+	++	0	+	Да се добавят мерки за намаляване генерирането на отпадъци
3. Рекултивация на старите сметища в селата	+	0	++	+	+	+	++	0	++	
4. Изграждане на съоръжения за компостиране на растителни и животински отпадъци	0	0	+	0	+	+	+	0	+	
5. Изграждане на център за рециклиране на регионалното депо за битови отпадъци	0	0	0	++	0	+	++	0	++	
6. Изграждане на пречиствателна станция за инфилтратата от регионалното депо	+	0	0	0	0	+	+	0	+	
7. Изграждане на инсталация за изгаряне на опасни отпадъци	0	-	0	0	0	+	+	0	0	Да се търси решение на регионално или национално ниво
8. Строителство на депо за депониране на утайките от ГПСОВ	0	0	0	0	0	+	+	0	0	Да се проучи възможността за депониране на съществуващото депо
9. Изграждане на съоръжение за депониране на медицински отпадъци	0	0	0	+	0	+	+	0	0	Количествена оценка на тези отпадъци
10. Разширение на тролейбусната мрежа на гр. Враца	0	+	+	+	0	0	0	+	+	
11. Завършване на околновръстния път на гр. Враца	0	0	0	+	-	0	0	+	+	
12. Туризмът и отдих покрай р. Лева между село Згориград и гр. Враца	+	0	+	+	0	+	0	0	++	При строг контрол на дейностите
13. Използване на енергоспестяващи устройства за уличното осветление	0	+	0	+	0	0	0	0	+	
14. Използване на енергоспестяващи устройства при отоплителните инсталации в общинските сгради	0	+	0	+	0	0	0	0	0	Да се добави и за жилищните сгради

Оценка на алтернативи за развитие на устойчив туризъм

Въпреки големия потенциал на региона и това, че развитието на туризма е една от целите към Приоритет IV, в стратегията на общината е залегнал само един проект, който едва ли ще доведе до развитие на този важен сектор. За да се обогати стратегията и да се демонстрира начина на оценка, бяха разработени 4 алтернативи за развитие на устойчив туризъм. Те са представени в Приложение 1 към доклада по оценката.

Беше направена качествена оценка на потенциалните въздействия на алтернативите върху компонентите на околната среда и други индикатори за устойчиво развитие.

За оценка на въздействията бяха използвани следните символи:

- + положително
- 0 нулево
- отрицателно
- n.a. няма отношение

Компоненти и индикатори	Въздействие на алтернативите			
	I Туризм за отдих, възстановяване и култура на населението	II Селски и еко-туризъм	III Спортен туризъм	IV Международен туризъм
Природни хабитати				
Защитени територии и природни паркове	0	0	-	-
Биоразнообразие (флора, фауна, екосистеми)	0	+	-	-
Защитени ландшафти	0	0	0	-
Културно наследство	+	+	0	0
Природни ресурси				
Качество на атмосферния въздух	0	0	0	-
Качество на водите и съхранение на природните ресурси	0	0	0	-
Качество на почвите и използване на земята	0	+	-	0
Обща устойчивост				
Енергийна ефективност	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Използване на възстановяеми ресурси	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Транспорт (енергийна ефективност)	0	0	-	-
Генериране на отпадъци	-	0	0	-
Промени на климата	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Използване на опасни вещества	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Социално-икономическа сфера				
Заетост и създаване на работни места	0	+	+	+
Привличане на инвестиции	+	+	+	+
Здраве и безопасност на населението	+	+	+	0

Мерки за намаляване на въздействията и индикатори за мониторинг

Мерките за намаляване на потенциалните въздействия от реализацията на стратегията са предложени в т 6.1 под формата на условия за реализация на мерките. По-долу са представени мерки за намаляване на потенциалните въздействия от реализацията на алтернативите за развитие на туризма.

Препоръчани са също така и индикатори за мониторинг, чрез които ще се следи дали се постигат стратегическите и екологични цели залегнали в стратегията.

Мерки за намаляване или предотвратяване на отрицателните въздействия

Компоненти и индикатори	Алтернативи			
	I Туризм за отдиx, възстановяване и култура на населението	II Селски и еко-туризм	III Спортен туризм	IV Международен туризм
Природни хабитати				
Защитени територии и природни паркове			Строг контрол Маршрути	Строг контрол Зониране
Биоразнообразие (флора, фауна, екосистеми)			Строг контрол Извън границите на природни територии	
Защитени ландшафти				Строги строителни норми Зониране
Природни ресурси				
Качество на атмосферния въздух				Обществен транспорт Ограничение достъпа на автомобили
Качество на водите и съхранение на природните ресурси				Строг контрол на потреблението
Качество на почвите и използваните земи			Без достъп до уязвими територии	
Обща устойчивост				
Транспорт (енергийна ефективност)			Не моторизиран спорт	Обществен транспорт Без нови пъщища
Генериране на отпадъци				Строг контрол на дейностите

Примери

Приоритет за развитие	Индикатори за мониторинг	Единица мярка	2	2	2	2	2	2	2	2
I. Подобряване и развитие на техническата инфраструктура	Населени места с режим на водоснабдяването	%	90							
	Загуби на питейна вода	%	60							
	Население (от н.м. над 2000 ЕЖ) включено към канализационната мрежа	%	70							
	Население (от н.м. над 2000 ЕЖ) включено към ПСОВ	%	70							
	Пътна и улична мрежа с добра настилка	%	30							
	Телефонизирани населени места	%	87							
	Население с проблемно елктро-снабдяване	%	5							
Население обслужвано от ТЕЦ (гр. Враца)	%	70								
II. Развитие на ефективно земеделско производство и конкурентен хранително-преработвателен сектор	Изградени фамилни ферми	Бр.								
	Замърсени терени вследствие селскостопанска дейност	Ха								
III. Реструктуриране и развитие на промишлеността	Реструктурирани предприятия	Бр.								
	Новосъздадени малки и средни предприятия	Бр.								
	Замърсени терени вследствие промишлена дейност	Ха								
	Наднормени емисии във въздуха	Бр.								
	Наднормени емисии във водите	Бр.								
	Отпадъци, депонирани на регионалното депо	%	80							
IV. Подобряване на екологичната среда с цел да се създадат благоприятни условия за живот и привличане на инвестиции	Рекултивирани стари сметища	Бр.								
	Население с организирано сметосъбиране и сметоизвозване	%	80							
	Компостирани отпадъци	%	0							
	Рециклирани отпадъци	%	0							
	Население, обслужвано от тролейбусен транспорт (гр. Враца)	%	50							
	Консумация на електроенергия от осветление	Квч								
V. Развитие и усъвършенстване на социалната инфраструктура	Консумация на топлоенергия в общински сгради	Гкал								
	Общински сгради за реконструкция и саниране:									
	Болници	Бр.								
	Училища	Бр.								
VI. Непроизводствена сфера	Детски градини	Бр.								
	Културни, архитектурни и исторически обекти за ремонт	Бр.								

Констатации и препоръки

Констатации

- *Националните цели в сферата на околната среда са взети предвид при определяне на приоритетите за развитие на общината и при формулиране на целите;*
- *Повечето мерки под Приоритет II са формулирани като цели, което ги обезсмисля;*
- *За постигане на някои от целите няма определени мерки (проекти);*
- *В стратегията е залегнал само един проект свързан с развитие на туризма, въпреки големия потенциал на региона;*

Препоръки за подобряване на стратегията за развитие на община Враца 2000-2006г.

- *Да се вземат предвид коментарите от таблиците в точка 6.1 при реализация на стратегията;*
- *Да се ползват предложените в т. 7 (или част от тях) индикатори за мониторинг за да се следи постигането на стратегическите и екологични цели на стратегията;*
- *Да се използват алтернативите за развитие на туризма за допълване на стратегията;*
- *Да се дефинират конкретни проекти за развитие на туризма в общинската стратегия за следващия период;*

Препоръки за интегриране на процеса на планиране с екологична оценка

- *Екипите специалисти по планиране и екологична оценка да работят паралелно, за да се вземат предвид в плана/програмата националните и международни цели в сферата на околната среда;*
- *Да се обсъждат резултатите от екологичната оценка със специалистите, които изготвят планове и програми на всеки етап от планирането;*
- *Да се използва оценката за промени на плана/програмата с оглед подобряването му от гледна точка опазване на околната среда;*
- *Да се включат на възможно най-ранен етап в процеса на планиране и оценка всички заинтересовани страни (обществени и не правителствени организации, бизнес среди и др.);*
- *Да се използва екологичната оценка за подобряване на плана/програмата преди да се вземе окончателното решение за неговото изпълнение;*
- *Да се включат, когато това е възможно, количествени показатели за постигане на целите, за да се следят резултатите от изпълнение на плана/програмата;*
- *Да се използват извлечените поуки и опит от реализацията на план/програма при изготвяне на план/програма за следващ период.*
- *Приоритетите и целите да се формулират на базата на анализ на силните и слаби страни и възможностите и заплахите, характерни за региона.*

5.2 Екологична оценка на плана за регионално развитие на Република Чехия

Резюме

Стратегическата екологична оценка (СЕО) на проектоварианта на Плана за Регионално Развитие на Чешката Република бе извършена в периода юли 1999 - януари 2000. Оценката бе организирана в рамките на процеса на планиране на бъдещото използване на Структурните фондове на ЕС в Чешката република. Тя се базираше на комбинация от клаузи регулиращи СЕО в чешкия закон за ЕО и на общите насоки за СЕО, фигуриращи в програмните документи за Структурните фондове на ЕС. Оценката включваше както оценка на политиката, така и елементи на оценка на въздействията. СЕО документацията бе разработена от Регионалния Център по Околната Среда за Централна и Източна Европа (ЦИЕ) в сътрудничество с чешката Академия на науките.

План за Регионално Развитие на Чешката Република (ППР-ЧР) ¹⁾

Планът за Регионално Развитие на Чешката република има за цел да осигури планови рамки за използването на съответните финансови инструменти на ЕС в шест сектора и осем NUTS II района. Разработването му бе постановено с Решение No 40/1999 на чешкото правителство за “Създаване на условия за използване на Структурните фондове на ЕС и Приравнителния Фонд”.

Изготвянето на ППП бе координирано от Министерството на регионалното развитие и Националния програмен комитет за икономическа и социална съвместимост (НПК-ИСС).

Първият проектовариант на ППП бе разработен за 2000-2006 год. В него се анализираха ключови въпроси на регионалното развитие в съответните икономически сектори и се излагаха ключови приоритетни мерки, които биха могли да бъдат подкрепени в рамките на Пред-присъединителните инструменти, а след присъединяването към ЕС, в рамките на Структурните фондове на ЕС.

Първият проектовариант на ППП-ЧР се състоеше от:

- анализ на социално-икономическите проблеми и определяне на приоритетни области за намеса по Пред-присъединителните инструменти и Структурните фондове на ЕС;
- шест секторни консултативни документа (Човешки ресурси, Индустрия, транспорт и комуникации, Околна среда, Развитие на селските райони и многофункционално селско стопанство, Туризмъ). Секторните консултативни документи бяха изготвени от съответните министерства, в сътрудничество с относително ограничен брой икономически партньори;
- Бяха разработени и осем регионални консултативни документа (осем на базата на статистическото делене на Чешката република на общо осем NUTS-II района. Тези документи се основаваха в голяма степен на общите стратегии за регионално развитие за съответните региони;
- Приложения, описващи индикатори за мониторинг на изпълнението на ППП-ЧР.

¹⁾ Нарича се още Национален План за Развитие на Чешката Република

Разработването на ПРР-ЧР привлече в значителна степен вниманието на неправителствените организации (НПО), които от края на 1998 год. настояваха да се изготви пълна СЕО на плана, в съответствие с разпоредбите на чешкия закон за ЕО и изискванията за предварителна оценка според програмните документи за Структурните фондове на ЕС. Въз основа на техните настоявания бе постигнато официално споразумение между Министерството на околната среда и Министерството на регионалното развитие да се започне изготвянето на СЕО за ПРР-ЧР. СЕО на проектоварианта на ПРР-ЧР бе впоследствие официално инициирана с Решение No 714/1999 на чешкото правителство.

Законова рамка

СЕО на първия проектовариант на ПРР-ЧР за 2000-2006 год. бе извършена по комбинирана процедура, отчитаща разпоредбите на 2 основни законодателни норми, а именно:

- чешкия закон за ЕО, който в своя Член 14 излага основните процедури за ОВОС на правителствените стратегии, и
- предлаганата Разпоредба на ЕО(ЕО/98/0090) за Структурните фондове на ЕС за периода 2000-2006 год.

СЕО клаузи в чешкия Закон за ЕО

Член 14 на чешкия Закон за оценка за въздействията върху околната среда (No. 244/1922 Coll.) разглежда конкретно оценката на “концепции”. Той определя “концепцията” като такава, подадена и одобрена на ниво централни власти на държавната администрация в областта на енергетиката, транспорта, селското стопанство, преработката на отпадъци, минно дело и преработка на минерали, отдых и туризъм. Според този закон, териториално-устройствените планове и Общия план за управление на водните ресурси също са “концепции”. Член 14 гласи, че горните “концепции” не могат да бъдат одобрени преди Министерството на околната среда да издаде Становище по СЕО за съответната концепция, спазвайки следната процедура:

1. Инициаторът на концепцията е длъжен да изготви СЕО документация. Обхватът на оценката се определя в Приложение 3 на Закона за ЕО, където се разглежда общия обхват на ЕО документацията. СЕО документацията трябва, според случая, да третира ключови въздействия върху околната среда според изискванията за ОВОС документация на ниво проект (за повече подробности виж по-долу).
2. Инициаторът трябва да осигури публичен достъп до концепцията и нейната СЕО документация в рамките на 60 дни за запознаване с нея. Конкретната процедура за изискванията за публично оповестяване и събирането на коментари се определя съвместно - в работен порядък - от инициаторът и Министерството на околната среда.
3. Инициаторът трябва да предаде концепцията, нейната СЕО документация и съответните обществени коментари на Министерството на околната среда, което от своя страна трябва в 30-дневен срок да издаде Становище за концепцията.

Съдържание на СЕО документацията според чешкия Закон за ЕО

Приложение 3 на чешкия Закон за ЕО, което определя съдържанието на ЕО документацията изисква оценка на следните потенциални въздействия върху околната среда (включително преки, непреки, вторични, кумулативни, синергични, краткосрочни, временни, дългосрочни и постоянни въздействия) :

Въздействия върху населението (*здравни рискове, въздействия върху здравето и благосъстоянието на местното население, социални и икономически последици*)

Въздействия върху екосистемите, техните компоненти и функции (*въздействие върху въздуха, климата, водата, почвата, територията, геоложките условия, флора, фауна*)

Въздействия върху антропогенните системи, техните компоненти и функции (*въздействие върху строителството, извънградските области, културните ценности*)

Въздействия върху структурата и функционалното използване на територията (*въздействие върху транспорта, инфраструктурното развитие, естетическата стойност на територията, използването на ландшафта за нуждите на отдиха*)

Други въздействия

Големи по размер въздействия върху ландшафта (*екологичен капацитет, общо засягане на всички пространствени въздействия и фактори*)

СЕО документацията трябва също така да указва вероятната значимост на горните въздействия и трябва също да предлага мерки за тяхното предотвратяване, премахване, свеждане до минимум или компенсиране.

СЕО клаузи в съответните разпоредби на ЕО и указания за Структурните фондове на ЕС

Изискванията за всички ПРР и други програмни документи за Структурните фондове на ЕС се определят от съответните разпоредби за използването на Структурните фондове на ЕС в съответния програмен период. В предлаганата Разпоредба ЕО/98/0090 за Структурните фондове за периода 2000-2006 год. през 1998 год. се включи изискване страните, кандидатстващи за Структурните фондове да предоставят предварителна оценка на ПРР (оценка на конкретните икономически, екологични и социални последици от ПРР), която включва също така оценка на техните потенциални въздействия върху околната среда¹⁾. Тези общи изисквания бяха разработени по-нататък в:

- Сборник Планове и Програмни Документи за Структурните фондове за периода 2000-2006 (Главна Дирекция XVI, 1999), който изисква от страните да интегрират изцяло резултатите от ЕО в своите ПРР;
- Ръководство за Екологична Оценка на Планове за Регионално Развитие и Структурните фондове на ЕС, (Главна Дирекция XI, 1998), което дава общи процедурни и методологични разяснения за СЕО на ПРР за държавите-членки на Европейския съюз. В Ръководството се препоръчва оценките да се извършват по метод, оценяващ политиката: съветът към инициатора и властите по околната среда е да определят

¹⁾ По-късно това изискване бе утвърдено в Член 41 на окончателната Разпоредба на ЕО № 1260/1999/ЕО за Структурните фондове на ЕС.

първо общите и конкретни екологични цели на ПРР и след това да оценяват тяхното постигане в рамките на съответните програмни етапи на ПРР. В Ръководството се дефинират също така 10-те принципа на устойчиво развитие, които могат да бъдат използвани за насоки при формулиране на общите и конкретни екологични цели за всеки отделен ПРР (за повече подробности виж по-долу).

Макар разработването на Планове за Регионално Развитие в Централна и Източна Европа да не се ръководи в тесния смисъл на думата от гореописаните разпоредби и други указания на Европейския съюз, особено е желателно всички страни, работещи по ФАР да наподобяват, във възможно най-голяма степен, стандартните дейности по Структурните фондове на ЕС.

Основни критерии за устойчиво развитие, дефинирани в Ръководството на ЕК за Екологична Оценка на Планове за Регионално Развитие и Структурните Фондове на ЕС

Ръководството за Екологична Оценка на Планове за Регионално Развитие и Структурните Фондове на ЕС, издадено от Европейската Комисия - Дирекция "Околна Среда" през 1998 год. дефинира следния комплекс от основни цели на устойчивото развитие, които могат да имат отношение към дейности по структурните фондове на ЕС:

1. Минимално прибягване до употребата на невъзстановими ресурси
2. Консумация на възстановими ресурси в рамките на техните регенеративни способности
3. Екологично съобразно управление на отпадъци и замърсители
4. Опазване и поддържане на условия за фауна, флора и ландшафт
5. Опазване и подобряване на качеството на почвата и водоизточниците
6. Опазване и подобряване на историческото и културно наследство
7. Опазване и подобряване на качеството на градската среда
8. Защита на атмосферата (глобалното затопляне)
9. Развитие на екологично съзнание, образование
10. Подкрепа за участието на обществеността във вземането на решения за устойчиво развитие

Подход и Методология

Методология

Стратегическата екологическа оценка на ПРР-РЧ се ръководеше от две различни законодателни норми - чешкия Закон за ЕО и предложената Разпоредба на ЕО (ЕО/98/0090) за Структурните фондове за периода 2000-2006 год.

Стратегическата екологическа оценка на ПРР-РЧ следователно съчета два подхода към екологичната оценка. Първата оценка се основаваше на оценяването на това, доколко предложенният ПРР е в съответствие с 10-те принципа на устойчиво развитие, формулирани в Ръководството на ЕК (Главна Дирекция XI, 1998). Втората оценка на ПРР бе съсредоточена

върху оценяването на потенциалните въздействия върху околната среда според изискванията на чешкия Закон за ЕО.

В допълнение, предложените секторни приоритети и мерки на ПРР бяха разгледани спрямо общите цели и мерки, предложени за всеки отделен сектор от съответната национална политика и програми за опазване на околната среда (напр. Държавната политика за околната среда и Държавната програма за опазване на природата и ландшафта).

Горните оценки бяха извършени единствено на ниво качествена оценка. Този подход бе избран по две причини - ограниченията във времето и общото естество на ПРР (много от предложените мерки в ПРР бяха много общи и се отнасяха до голям кръг възможни дейности и свързани с тях въздействия). Замисълът зад това да се търси качествена оценка бе, че един достатъчно голям и квалифициран екип по СЕО ще е в състояние да направи бързи и ефективни експертни заключения относно предлагания ПРР. За да се опрости и унифицира оценката на всеки отделен компонент от ПРР бе разработена модифицирана матрица на Леополд. Матрицата се състоеше от следните оценки:

	Постигане на принципите на устойчиво развитие	Оценка на значимостта на възможните въздействия върху околната среда	Предлагани мерки за намаляване или компенсиране на въздействието	Несигурност в оценката и Други бележки
	<i>10 Общи цели на устойчиво развитие</i>	<i>Шест категории въздействия върху околната среда</i>	<i>Повторно формулиране на мерки или условия за неговото изпълнение</i>	
Предлагана мярка 1				
Предлагана мярка 2				
Предлагана мярка 3				
Предлагана мярка 4				
Предлагана мярка 5				

Всеки експерт попълва матрицата, като използва следните символи за илюстриране на потенциалното въздействие на предлаганата мярка върху околната среда или нейното отношение към общите цели на устойчивото развитие:

- ++** силно положително
- +** положително
- 0** нулево
- отрицателно
- силно отрицателно
- x** няма отношение (не се отнася до)
- ?** липсващи базови данни

Целта на тази оценка бе да предложи на екипа по планирането екологични модификации на ПРР. Основната цел в такъв смисъл бе не само оценката, но и формулирането на предложения, които да поставят начало на диалог между членовете на екипа по СЕО и планиращите екипи на ПРР.

Позиция на екипа по СЕО и неговият мандат в рамките на процеса на планиране

Министерството на регионалното развитие възложи изготвянето на документацията по СЕО на Регионалния център по околната среда, който от своя страна състави - в сътрудничество с чешката Академия на науките - екип по СЕО, който да направи оценка на целия ПРР. Екипът се състоеше от 17 експерта - приблизително половината от членовете на екипа бяха консултанти по екологични оценки или учени в сферата на околната среда, другата половина бяха набрани от НПО работещи в областта на околната среда¹⁾.

На всеки член на екипа по СЕО бе възложено да оцени конкретна част от ПРР (било то секторна или регионална). Задължението на тези експерти по СЕО бе двустранно - първата им задача бе да оценят съответната част от ПРР-ЧР с помощта на общата методология. Втората им задача бе да предадат резултатите на планиращите екипи с цел да предоставят препоръки за оптимизирането в екологично отношение на плановите документи.

Първоначалното намерение беше целият екип по СЕО да се среща периодично и да обсъжда ключови проблеми, изникващи в процеса на СЕО (напр. затруднения при отделните оценки, неприемане на техните препоръки от страна на планиращите екипи и др.) Поради ограниченото време и обхвата на оценката обаче това намерение не беше изпълнено и екипът по СЕО на практика се събра само един път, за да обсъди предложената методология.

Участие на обществеността

Изготвянето на ПРР бе основано на т. нар. "принцип на партньорство", който дава възможност на ограничен брой партньори (напр. държавната администрация, местните власти, НПО, академични институции и бизнеса) да вземат отношение към планирането на ПРР. За да се осигури максимална прозрачност, освен "партньорските" дискусии по време на процеса на планиране на ПРР, екипът по СЕО осигуряваше и съответното публикуване на проектоварианта за ПРР-ЧР и открито публично обсъждане. Конкретните подходи, използвани по време на процеса на изготвяне на СЕО бяха съгласувани от Министерството на околната среда и Министерството на регионалното развитие и включваха известяване на широката публика и конкретни обществени групи, както и събиране на коментари от обществеността.

Широката публика и конкретни обществени групи биваха известявани по следните начини:

1. пасивно уведомяване на широката публика чрез националните и регионални средства за масово осведомяване и Интернет (предимно през Интернет страницата на Министерството на регионалното развитие)

¹⁾ Когато в последствие бе анализирано качеството на отделните оценки, бе установено, че няма разлика в качеството на оценките извършени от "професионалните" експерти и "неправителствените" експерти.

2. активно известяване на конкретни обществени групи, което бе насочено към НПО в областта на околната среда и съответните държавни власти. (Освен че съответните държавни власти биваха уведомявани, към тях бе отправена молба да предоставят уведомителните документи на вниманието на широката общественост).

Коментари от обществеността се събираха посредством:

- приемане на изпратени писмени коментари (по пощата, чрез факс или електронна поща);
- на национално ниво бяха проведени две обществени обсъждания (първото беше обсъждане на обхвата на СЕО, а второто - преглед на СЕО документацията);
- на регионално ниво бяха проведени три работни срещи за обществено обсъждане (по време на прегледа на СЕО документацията).

Етапи на СЕО

Начало на СЕО

Стратегическата Екологична Оценка на ПРР-ЧР бе официално разпоредена от чешкото правителство с Решение No 714/1999, което излагаше официалното споразумение между Министерството на околната среда и Министерството на регионалното развитие за започване на СЕО. Това решение бе взето, когато се изработи първия проектовариант на ПРР (неговите регионални и **секторни** части).

Първоначално оповестяване на ПРР-ЧР

Първият проектовариант на ПРР-ЧР бе публикуван и започна публичното обсъждане с цел да бъдат идентифицирани критични точки и проблеми, които да бъдат разгледани по време на оценката.

- В началото бе организирана пресконференция, в която взеха участие заместник министри от Министерството на околната среда и Министерството на регионалното развитие (МРР-ЧР), която имаше за цел да популяризира и даде начало на оценката на проектоварианта на ПРР;
- Бяха публикувани документи в Интернет и бе даден специален адрес на електронна поща за изпращане на коментари относно евентуалните екологични въздействия на първия проектовариант на ПРР -ЧР;

За разпространението на първия проектовариант на ПРР-ЧР по Интернет бе използвана Интернет страницата на МРР-ЧР и в допълнение други свързани с въпроса страници. Интернет страницата съдържаше адреси за контакти за изпращане на коментари по евентуалните екологични въздействия на първия проектовариант на ПРР. Информацията за държавните административни власти се изпращаше по пряка поща, и включваше информационна брошура за широката публика.

Формулиране на обхвата на оценката на регионалните и секторни документи

На базата на резултатите на експертите и коментарите на обществеността бе изработена формулировка за обхвата на СЕО. Проведен бе етап на определяне на обхвата, независимо, че това не е задължително по чешкото законодателство.

Изработване на СЕО документация

На всеки член на екипа по СЕО бе възложено да оцени конкретна част от ПРР (било то секторна или регионална) и да предаде своите резултати на планиращите екипи с цел да се предоставят препоръки за оптимизирането в екологично отношение на плановите документи. Имаше големи различия в приемането на коментарите на екипа по СЕО. Някои членове на екипа по СЕО успяха на постигнат преформулиране на ПРР, докато контактите на други с планиращите екипи бяха много разочароващи, включително моменти, когато бележките на екипа по СЕО не бяха взети напълно предвид от планиращите екипи.

СЕО документацията обобщи ключовите констатации, направени от всички членове на екипа по СЕО. Тя се състоеше от следните документи:

- Оценка на общата част на първия проектовариант на ПРР -ЧР;
- Оценка на информативния набор критерии за мониторинг и оценка;
- Оценка на секторните части;
- Оценка на регионалните части.

Огласяване на проектоварианта на ПРР -ЧР и СЕО документацията

Проектовариантът на ПРР-ЧР, включително всички приложения и СЕО документацията за ПРР-ЧР бе публикувана за обществен коментар в рамките на 60 дни (според изискванията на § 14 от Закон 244/1992 Coll.). Тъй като чешкият Закон за ЕО дава единствено общи изисквания за участие на обществеността (напр., изисквания за уведомяване на обществеността), бе изготвено писмено споразумение между Министерството на регионалното развитие и Министерството на околната среда относно начините на уведомяване и обществен коментар. Споразумението бе подписано от заместник-министрите на двете министерства.

Общественото обсъждане включваше национална обществена дискусия и регионални срещи под формата на обществени дискусии или работни срещи. Всички коментари на обществеността получени било то в писмена форма или посредством обществените дискусии бяха записани и обсъдени от екипа по СЕО. След това по Интернет бе разпространен доклад, обобщаващ отговорите на коментарите на обществеността от екипа по СЕО.

Първи проектовариант на СЕО документацията за ПРР -ЧР

СЕО документацията, обобщението на обществените коментари и отговорите на тях от екипа по СЕО бяха предадени на Министерството на околната среда. Министерството на околната среда издаде свое официално Становище по СЕО на ПРР-ЧР, в което най-общо се одобряваше плановия документ и се начертаваха комплекс от мерки, регулиращи по-нататъшното разработване и изпълнение на ПРР-ЧР.

Препоръки за бъдеще

Една част от екипа по СЕО изготви вътрешна оценка на ефективността на СЕО за ПРР, както и комплекс от важни елементи, които да бъдат използвани за насоки при следващото изработване на СЕО за ПРР-ЧР. Тези елементи бяха впоследствие застъпени в методологията за СЕО в политиката за регионално развитие, която бе разработена под ръководството на Министерството на околната среда и Министерството на регионалното развитие през 2001 год.

Ключовите елементи за една ефективна СЕО на ПРР (и на свързани с него документи) са:

1. СЕО трябва да започна възможно най-рано в рамките на процеса на изработване на ПРР. СЕО трябва да се изготвя паралелно с процеса на изработване на ПРР и трябва да подава данни на всички етапи на пре-формулиране на ПРР. Това ще увеличи ефективността както на оценката, така и на планирането и ще сведе до минимум забавянията и конфликтите, които обикновено възникват когато се предприеме СЕО в по-късните етапи на процеса на планиране.
2. Трябва да бъдат използвани по-дружелюбни средства за уведомяване, осигуряващи достъп до СЕО документацията и за управление на обществените коментари. Стандартните обществени дискусии не се оказаха ефективни, тъй като тяхната структура не позволява обсъждане на стратегически документи подробно и по същество. Като форма за улесняване на интерактивен диалог между планиращите власти, екипа по СЕО и заинтересуваната общественост могат да се използват конференции и работни срещи.
3. Екипът по СЕО трябва да има ясен мандат, който да определя неговата позиция в рамките на планиращия екип на ПРР. На членовете на екипа по СЕО трябва да се даде възможност да участват в планирането и да обсъждат с авторите на документа.
4. Изготвянето на СЕО на ПРР, който служи за основен стратегически планов документ за социално-икономическото развитие на цялата държава е доста продължителен процес. Екипът по СЕО трябва да има много добра система за ефективни консултации между всички членове на екипа (сектори, региони). Целият екип по СЕО трябва да се среща регулярно, за да координира своите оценки и да преценява взаимовръзките между регионалните и секторните части на ПРР.
5. Проектовариантът за ПРР-ЧР предлага обща схема за изпълнението му и системи за мониторинг/преглед. Следващата СЕО за ПРР трябва да отдели еднакво внимание на формулировките за стратегическа намеса както и на качеството на изпълнение на ПРР. СЕО трябва да направи ПРР по-пълен. Тя трябва също да предложи ясни и прозрачни критерии за мониторинг на изпълнението на ПРР.
6. Екипът по СЕО трябва да координира своите дейности с екипите, изготвящи други части на предварителната оценка на ПРР (яснота на ПРР, икономически въздействия и т.н.) Координацията между СЕО и предварителната оценка на ПРР (като се прави необходимото те да се зачитат една друга) може значително да подобри позицията на СЕО в рамките на цялостното изработване на ПРР.

5.3 Примери от Холандската практика

Приложението на “Директива 2001/42/ЕС за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда” се очаква да бъде от полза и за ОВОС на проекти. Петте примера от холандската практика, които са представени по-долу, са анализи и описания на връзката между приложението на екологична оценка на ниво политики, планове и програми и ОВОС на проекти. Тези примери са част от едно проучване, инициатирано от холандското Министерство на околната среда с подкрепата на Генерална дирекция XI на Европейския съюз.

Високоскоростна железница “Юг”, Холандия

Високоскоростната железница “Юг” е нова високоскоростна ж.п. линия от Ротердам до границата с Белгия, осъществяваща връзката с белгийската и френската високоскоростни ж.п. мрежи. Решенията, отнасящи се до трасето, минаващо през Холандия, бяха взети на следните нива:

Вземането на решение за високоскоростна ж.п. линия в Холандия започна индиректно, с одобряването на план за развитие на националното летище и беше базирано на екологична оценка. Планът за летището се базираше отчасти на допускането, че част от пътуванията на средни разстояния следва да бъдат поети от новата високоскоростна железница, което допринесе за реализирането на проекта за високоскоростна железница.

Оценката за въздействието върху околната среда на високоскоростната железница “Юг” започна с международна екологична оценка на регионалната високоскоростна ж.п. мрежа между Париж, Брюксел, Кьолн, Амстердам и Лондон (проект ПБКАЛ). Белгийската железопътна компания и Европейската комисия финансираха изготвянето на така нареченото “Тематично проучване на проекта ПБКАЛ”. Тази екологична оценка разглежда отрицателните въздействия от транспортните алтернативи (по вид) на високоскоростната ж.п. линия. Тя няма пряка връзка с определена политика, план или програма.

Правителствената политика по отношение на допустимите въздействия е насочена към намаляване на въздействията на железопътния транспорт върху околната среда. Въведени са стандарти за шум заедно с компенсация за локални въздействия върху биологичното разнообразие. Много от аспектите на тази политика са били под някаква форма предмет на екологична оценка.

Първото ниво на същинското вземане на решение за високоскоростната железница “Юг” беше ключово решение на ниво устройствено планиране в Холандия. При това решение се решаваше *дали* има необходимост от ж.п. капацитет между Холандия и Юга и *кой начин* е най-подходящ. Можеше да се избира между използването на: съществуващата ж.п. мрежа при нормална скорост, строителство на нова високоскоростна железница или друг напълно различен начин.

Информацията в доклада за екологична оценка на ПБКАЛ беше използвана още веднъж при задължителната екологична оценка за вземане на ключово решение на ниво устройствено планиране. Предлагащото трасе за високоскоростна железница беше определено грубо (*къде*) и бяха сравнени въздействията от множество алтернативни трасета. Под внимание бяха взети още и нивелетните решения на трасетата.

При следващото ниво на вземане на решение (решение за трасето), избраното трасе беше подробно разработено. Беше изготвен работен проект и бяха предложени мерки за намаляване на отрицателните въздействия. На това ниво беше направена една незадължителна ОВОС.

Резюме

Етап	Екологична оценка	Разгледани алтернативи
1. Ключово решение на ниво планиране	Задължителна (съгласно Закона за ОВОС)	дали, какъв вид, къде, как (индикативно)
2. Решение за трасето	Незадължителна (съгласно Закона за ОВОС)	къде, как (подробно)

Проект за вятърна енергия “Зееланд”, Холандия

Първият етап при това проучване беше Структурна схема за електроснабдяване (ССЕ). Вземането на решения при ССЕ бе съгласно процедура, дефинирана в закона за физическо планиране - “Ключово решение на ниво устройствено планиране”. Законът за ОВОС изискваше ОВОС (в този проект ОВОС е определена като екологична оценка, тъй като това не е последното (за проекта) ниво за вземане на решение: формалната процедура за ОВОС се прилага върху Политики, Планове и Програми.

По отношение на вятърната енергия главните решения и алтернативите в ССЕ бяха:

- Производство на 1000MW вятърна енергия през 2000 година и 2000MW през 2010 година. Така например на провинция “Зееланд” е отредено целево производство от 250 MW. Тези цифри са базирани на оценка на варианти за алтернативно електроснабдяване;
- стратегии за избор на алтернативни площадки за паркове и турбини за вятърна енергия.

Вторият етап беше Регионален план за провинция “Зееланд”, в който се залага капацитета при производството на вятърна енергия и по закон се изисква екологична оценка (в съответствие с процедурата за ОВОС). Екологичната оценка трябваше да подпомогне избора на площадки за паркове за вятърна енергия.

Третият етап включваше разработване на бъдещи индивидуални проекти за вятърна енергия. Инсталирането на вятърни турбини изисква общински локален план за площадката, а също така и екологично разрешение. Парковете за вятърна енергия подлежат на ОВОС, ако броят на турбините или техният капацитет надвиша определения в закона лимит.

Резюме

Етап	Екологична оценка	Разгледани алтернативи
1. Структурна схема за електроснабдяване	Задължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	Дали, как (общо)
2. Регионален план на Зееланд	Задължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	Къде
3. Локални планове	Незадължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	Къде (подробно), как
4. Екологично разрешение	Не	Неприложимо

Биореактор VAM, Холандия

Първото ниво беше втората десетгодишна Програма за управление на отпадъците. Това е необвързващ план на национално ниво. Той съдържа политика и насоки за разработване на проекти за управление на отпадъците. През 1996г. беше извършена незадължителна екологична оценка (като беше използвана процедурата за ОВОС).

Екологичната оценка проучи следните алтернативи:

- сценарии за намаляване на нуждите от преработване на отпадъци при сравнително неблагоприятно въздействие върху околната среда (предотвратяване генерирането, рециклиране);
- сценарии за разработване на мощности за преработване и депониране на отпадъци.

Бяха сравнени няколко технологични схеми.

Вторият етап беше предложение от най-голямата фирма за преработка на отпадъци в Холандия, фирмата VAM (1997г.). Предложението се отнася до компостиране на биоразградимата фракция от битовите отпадъци. Предпочитанията на VAM бяха за използване на технология с така наречения биореактор. Изискваше се ОВОС, която се фокусира върху алтернативни технологии за третиране на отпадъците.

Резюме

Етап	Екологична оценка	Разгледани алтернативи
1. Десетгодишна програма за управление на отпадъци	Незадължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	дали, какъв вид
2. Екологично разрешение за проекта "Биореактор"	Задължителна (съгласно Закона за ОВОС)	какъв вид

Международен бизнес - парк Фризия, Холандия

В желанието си да насърчава икономическото развитие и заетостта, Провинция Фризия реши да изгради голям бизнес-парк, който да привлече компании, развиващи международна дейност - Международният бизнес-парк Фризия.

Властите в провинцията избраха терен в Община Хеереveen, а местните власти неофициално одобриха плана. Производители, които бяха допуснати в бизнес-парка, включваха фирми от химическата промишленост, компании-доставчици на автомобили и производители на потребителски стоки. Екологична оценка не беше извършена.

Локалният план за площадката трябваше да бъде одобрен на общинско ниво. Неговите решения са задължителни за частни предприятия, обществеността и за самата община. Съгласно закона за ОВОС, локалният план подлежеше на екологична оценка, защото бизнес-паркът обхващаше повече от 200 000м². След като вече бяха започнати процедурите във връзка с одобряването на локалния план за площадката и екологичната оценка, местните жители започнаха да правят възражения по отношение на площадката, с подкрепата на политици, и това заплашваше да забави вземането на решение на местно ниво. Едно от възраженията беше, че тъй като не е била извършена екологична оценка за избор на площадка, е вероятно други площадки да бъдат по-подходящи.

Провинция Фризия нямаше желание за водене на преговори по алтернативни площадки в рамките на екологичната оценка на местно ниво. Щеше да бъде по-ефективно да се избере площадка, да се направи екологична оценка, като се приложи процедурата за ОВОС, да бъде узаконена избраната площадка посредством регионалния план и след това, на местно ниво, избраната площадка да бъде разработена подробно. Ето защо процедурите на местно ниво бяха прекъснати до одобряването на регионален план, включващ тази площадка. Нямаше законово изискване това да бъде направено преди одобрението на локалния план за площадката.

При екологична оценка бяха сравнени четири площадки. По екологични критерии площадката в Хееренveen беше поставена на второ място. Все пак, пренебрегвайки аргументи без връзка с възможни отрицателни въздействия върху околната среда, Провинцията стигна до избора на първоначалната площадка в Хееренveen и не избра терена, който по екологични критерии беше поставен на първо място.

След като проектът за бизнес-парк беше одобрен, отделните предприятия можеха също да подлежат на ОВОС на ниво проекти. Разбира се по това време имената на компаниите кандидатки за участие в бизнес-парка не бяха известни.

Резюме

Етап	Екологична оценка	Разгледани алтернативи
1. Политика за развитие на промишлеността във Фризия	Няма	Неприложимо
2. Регионален план	Незадължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	Къде
3. Локален план	Задължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	какъв вид, как (целият бизнес-парк)
4. Екологични разрешителни	Някои задължителни (съгласно процедурата за ОВОС)	как (отделни предприятия)

Примери

План за национална политика за водоснабдяване с питейна вода, Холандия

В рамките на (третия) “План за национална политика по водоснабдяването с вода за питейни и промишлени нужди” беше формулирана национална политика на водоснабдяването. От описаните примери това е най-високото ниво за вземане на решения. Подготвителните работи по изработване на политиката следваха процедура, дефинирана в закона за устройственото планиране - “ключово решение на ниво устройствено планиране”. Беше необходима ОВОС (наричана тук екологична оценка, тъй като формалната процедура по ОВОС беше приложена на ниво план). Когато накрая инициаторът реши, че този план не се нуждае от ключово решение на ниво устройствено планиране, той продължи екологична оценка като незадължителна.

В окончателния план бяха включени следните основни насоки:

- приоритет на производството на достатъчно питейна вода с добро качество;
- продължаване на строгите изисквания към производството на питейна вода;
- въвеждане на системи и процедури за осигуряване на качество и управление на околната среда по време на производството и разпределението на вода;
- прилагане на политика за ограничаване на водопотреблението с оглед намаляване на отрицателното въздействие върху околната среда от дейностите по водоснабдяване;
- избягване на природни райони при избора на площадки с цел свеждане до минимум на въздействието върху земеползването и обезводняването на почвата;
- ревизиране на системата за планиране на водоснабдяването (система на нива и методи за продажби).

При втория етап, Водоснабдителното дружество “Миден - Холандия” трябваше да премине от водочерпене от подземни води към водочерпене от повърхностни води (в отговор на целите на Провинцията за намаляване на обезводняването на почвата с 20% през 2000г.). Седемте проекта, които бяха необходими за осъществяването на този преход, бяха включени в обща процедура за ОВОС. “Миден” направи ОВОС в три фази:

1. оценка и решение по начина на водочерпене (въпросът *как*)
2. оценка и решение по отношение на избора на площадка за (а) черпене от речните брегове, (б) инфилтрация и черпене от повърхностни води и (с) намаляване на съществуващото водочерпене от подземни води (въпросът *къде*), и
3. оценка и решение по отношение на проекта за избраните площадки (въпросът *как*).

Междинните решения след фази 1 и 2 бяха взети вътрешно от “Миден”. Само резултатите от общата обосновка (като заявления за разрешителни) бяха представени за одобрение от властите на Провинцията. И при трите фази на ОВОС бяха направени консултации с външни заинтересовани страни.

Резюме

Етап	Екологична оценка	Разгледани алтернативи
1. План за национална политика за водоснабдяване с питейна вода	Незадължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	дали, какъв вид, как
2. Седем екологични разрешения за съоръжения за производство на вода	Задължителна (съгласно процедурата за ОВОС)	дали, какъв вид, как, къде

Примери

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 - РЕЧНИК И СЪКРАЩЕНИЯ

ТЕРМИНОЛОГИЧЕН РЕЧНИК

Алтернативи	Набор от стратегически варианти, чрез които по най-сполучлив начин се постигат целите на плановете и програмите при най-ниски разходи и/или най-голяма полза за околната среда и устойчивостта, или чрез които се постига най-добрия баланс между противоречиви цели (например: намаляване на потреблението, алтернативно местоположение, различни видове развитие, чрез които се постига една и съща цел).
Съгласуване	Обсъждане и постигане на съгласие.
Кумулативни въздействия	Натрупаните въздействия (положителни и отрицателни, преки и непреки, дългосрочни и краткосрочни въздействия) породени от разнообразни дейности в региона, при което всяко единично въздействие може да е незначително, ако се вземе самостоятелно. Подобни въздействия може да възникнат от увеличен обем на трафика, комбинираното въздействие от множество селскостопански мерки водещи до по-интензивно производство и използване на химикали, и т.н. Кумулативните въздействия включват времеви фактор, тъй като те би следвало да изразяват въздействието върху ресурсите на околната среда в резултата на промените от минали, настоящи и достатъчно предвидими бъдещи дейности.
Възложител на план или програма	Лицето или органът, който финансира плана или програмата.
Органи по околната среда	Всички правителствени органи и агенции отговорни за развитието на политиката и законодателството в областта на околната среда, и които играят роля в тяхната реализация и контрол.
Оценка на въздействието върху околната среда	Процедура за установяване на ефектите върху околната среда от развитието на инвестиционни предложения. Това е правна процедура, която се прилага за оценка на екологичните ефекти на определени публични и частни инвестиционни предложения, които биха могли значително да повлияят на околната среда.
Хоризонтална интеграция	Хармонизация на националната политика, която може да бъде постигната чрез подобряване на комуникацията между различните министерства
Въздействие	Всяко въздействие върху околната среда, което може да бъде причинено от реализирането на инвестиционното предложение за строителство, дейност или технология, включително върху здравето и безопасността на хората, флората, фауната, почвата, въздуха, водата, климата, ландшафта, историческите паметници и други материални ценности или взаимодействието между тези фактори.
Матрица на въздействието	Поредица от множество измерения, използвана за да демонстрира влиянието на плановете и програми върху околната среда

Намаляване (Смекчаване) на въздействието	Действие, което се предприема за предотвратяване, избягване и минимизиране на действителните и потенциални отрицателни въздействия на политика, план, програма или проект. Това може да включва отказ или модификация на предложение, преместването му, промяна на фокуса от ново развитие към подобряване на дейността на съществуващи мощности и т.н.
Мониторинг	Комбинация от наблюдения и измервания по изпълнението на плана или програмата и тяхното съответствие с политиката по околната среда и законодателството по група предварително определени показатели, критерии или цели свързани с политически цели, например в съответствие с политиката по околна среда.
Цели	Политически изявления за желаните резултати от план (или други действия)
Планове и програми	Планове, програми, стратегии и други подобни документи, както и техните изменения, които: а) се изискват от закони, нормативни или административни разпоредби; б) са предмет на подготовка и/или приемане от публичен орган на национално, регионално или местно равнище или които се подготвят от даден орган за приемане чрез одобрена от Министерския съвет или от Народното събрание процедура.
Политика	Генерален курс на действие или предложена обща насока, която едно правителство следва или ще следва и която ръководи текущото вземане на решения
Устройствени планове	Планове за устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните земища.
Инвестиционно предложение	Предварителни (прединвестиционни) проучвания или заданието за проектиране за ново строителство, дейност или технология, както и съществено изменение в дадена дейност.
Обхват на оценката	Решение за това кои въпроси трябва да се разгледат при оценката за въздействието върху околната среда.
Отсяване	Преценка дали план или програма се нуждаят от оценка за влияние върху околната среда.
Стратегическа екологична оценка	Систематичен процес на оценка за последиците върху околната среда от предложената политика, план или програмни инициативи, за да е сигурно, че те са взети предвид в най-ранния етап на взимане на решение, така както икономическите и социални въпроси.
Планиран резултат	Специфична цел или постижение изразена(о) количествено, или материално или финансово.
Етапност на планиране	Разграничаване между различните политики, планове и програми, които се подготвят последователно и които си влияят взаимно
Вертикална интеграция	Добре установена структура на сътрудничество между институциите на национално, регионално и местно ниво.

СЪКРАЩЕНИЯ

ЕО	Екологична Оценка
ОВОС	Оценка за въздействие върху околната среда
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МЕЕР	Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
МОСВ	Министерството на околната среда и водите
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НПО	Неправителствени организации
П/П	Планове и/или Програми
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
МФИ	Международни финансови институции

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 - ДИРЕКТИВА 2001/42/ЕС ЗА ОЦЕНКА НА ВЛИЯНИЕТО НА НЯКОИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

Действащо законодателство на Общността

Документ 301L0042

Глави на указателя, където може да бъде намерен този документ

[15.10.10 - Общи разпоредби и програми]

301L0042

Директива 2001/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда

Официален журнал L 197, 21/07/2001 P. 0030 - 0037

Текст:

Директива 2001/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 за оценка на влиянието на някои планове и програми върху околната среда

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

Като имат предвид Договора за създаването на Европейската общност и в частност неговия член 175(1),

Като имат предвид предложението на Комисията (1),

Като имат предвид становището на Икономическата и социалната комисия (2),

Като имат предвид становището на Комисията по регионите (3),

Като действат в съответствие с процедурата, изложена в член 251 на Договора (4), в светлината на съвместния текст, одобрен от Помирителната комисия на 21 март 2001,

Като същевременно:

(1) Член 174 на Договора предвижда политиката на Общността по въпросите на околната среда да допринася, между другото, за съхраняването, опазването и подобряването на качеството на околната среда, защитата на здравето на хората и разумното и рационално използване на природните ресурси, както и тя да се основава на принципа на предотвратяването на въздействията. Член 6 на Договора предвижда изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в определението на политиката и дейността на Общността, в частност за насърчаване на устойчивото развитие.

(2) Петата Програма за действие в областта на околната среда: Към устойчивост - Програма на Европейската общност за политиката и действията по отношение на околната среда и устойчивото развитие (5), допълнена от Решение на Съвета № 2179/98/ЕС (6) за нейния преглед, подчертава значението на оценката на евентуалното въздействие на плановете и програмите върху околната среда.

(3) Конвенцията за биологичното разнообразие изисква страните да интегрират в максималната възможна и подходяща степен съхраняването и устойчивото използване на биологичното разнообразие в съответните секторни и междусекторни планове и програми.

(4) Оценката на околната среда е важен инструмент за интегриране на екологичните цели в подготовката и приемането на някои планове и програми, които е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда в страните-членове, тъй като тя осигурява въздействията от прилагането на плановете и програмите да се взимат под внимание по време

на тяхното изготвяне и преди приемането им.

(5) Приемането на процедури за оценка на околната среда на равнището на планирането и програмирането би трябвало да бъде от полза за начинанията чрез осигуряването на по-стабилна рамка за действие чрез включването на съответната екологична информация при вземането на решения. Включването на по-широк набор фактори при взимането на решения би трябвало да допринесе за по-устойчиви и ефективни решения.

(6) Различните системи за оценка на околната среда, действащи в страните-членове, трябва да съдържат набор от общи процедурни изисквания, необходими, за да се съдейства за ефективното опазване на околната среда.

(7) Конвенцията на Икономическата комисия на ООН за Европа за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст от 25 февруари 1991 г., която се отнася както до страните-членове, така и до други страни, поощрява страните по конвенцията да прилагат нейните принципи също така и спрямо планове и програми; на втората среща на страните по конвенцията в София на 26 и 27 февруари 2001 г. беше решено да се изготви юридически обвързващ протокол по стратегическата оценка на околната среда, който да допълни съществуващите разпоредби за оценката на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, с цел евентуалното му приемане във връзка с Петата конференция на министрите "Околната среда в Европа" на извънредна среща на страните по конвенцията, насрочена за май 2003 г. в Киев, Украйна. Системите за екологична оценка на плановете и програмите, действащи в рамките на Общността, трябва да осигурят провеждането на адекватни трансгранични консултации, когато прилагането на план или програма, подготвени от една страна-член е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда на друга страна-член. Информацията за плановете и програми, които имат значително въздействие върху околната среда на други страни, трябва да се предоставя на реципрочна и еквивалентна основа в съответната правна рамка между страните-членове и тези други страни.

(8) Поради това са необходими решения на равнището на Общността, за да се определи минималната рамка за екологична оценка, която да утвърди общите принципи на системата за екологична оценка и да остави подробностите на страните-членове, като се отчита принципа на спомагателността. Решенията на Общността не трябва да излизат извън това, което е необходимо за постигането на целите, изложени в Договора.

(9) Настоящата директива има процедурен характер и нейните изисквания трябва или да се интегрират в съществуващите процедури в страните-членове, или да се включат в специално създадени процедури. За да се избегне дублиране на оценките, страните-членове трябва да отчитат при необходимост факта, че оценките ще се извършват на различни йерархични равнища на плановете и програмите.

(10) Всички планове и програми, които са изготвени за редица сектори и които определят рамка на съгласие за бъдещо разработване на проекти, изброени в Приложения I и II към Директивата на Съвета 85/337/ЕЕС от 27 юни 1985 г. за оценката на въздействието върху околната среда на някои държавни и частни проекти (7), и всички планове и програми, за които е определено, че е необходима оценка в съответствие с Директива на Съвета 92/43/ЕЕС от 21 май 1992 г. за опазването на естествената природна среда и на дивата флора и фауна (8), е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда и като правило трябва да се подлагат на системни екологични оценки. Когато те определят използването на малки райони на местно равнище или представляват незначителни изменения на горните планове и програми, те трябва да се оценяват само ако страните-членове решат, че те може да имат значително въздействие върху околната среда.

(11) Други планове и програми, които определят рамка на съгласие за бъдещо разра-

ботване на проекти може да нямат значително въздействие върху околната среда и трябва да се оценяват само ако страните-членове решат, че те може да породят такива последствия.

(12) Когато страните-членове вземат такива решения, те трябва да вземат под внимание съответните критерии, посочени в настоящата Директива.

(13) Някои планове и програми не са предмет на настоящата Директива поради техните особени характеристики.

(14) Когато съгласно настоящата директива се изисква оценка, трябва да се изготви екологичен доклад, съдържащ съответната информация, така както е посочено в настоящата Директива, който определя, описва и оценява възможното значително екологично въздействие от приложението на плана или програмата и разумните алтернативи, като се вземат под внимание целите и географския обхват на плана или програмата; страните-членове трябва да съобщават на Комисията за всички мерки, които предприемат относно качеството на екологичните доклади.

(15) За да се съдействува за по-прозрачното вземане на решения и с цел да се осигури щото информацията, предоставена за оценката да е пълна и надеждна, е необходимо по време на оценката на плановете и програмите да се осигури да бъдат консултирани органите, имащи съответни отговорности в областта на околната среда както и обществеността, както и да се определят съответни срокове, предоставящи достатъчно време за съгласуване, включително и за изразяването на становища.

(16) Когато осъществяването на план или програма, изготвени в една страна-член, е вероятно да имат значително въздействие върху околната среда в друга страна-член, трябва да се осигури щото засегнатите страни-членове да започнат консултации, а съответните органи и обществеността да бъдат информирани и да им се даде възможност да изразят становището си.

(17) Екологичният доклад и становищата, изразени от съответните органи и обществеността, както и резултатите от трансграничните консултации трябва да се вземат под внимание по време на изготвянето на плана или програмата и преди тяхното приемане или включване в законодателна процедура.

(18) Страните-членове трябва да осигурят щото, когато се приема план или програма, съответните власти и обществеността да бъдат информирани и да имат достъп до съответната информация.

(19) Когато задължението да се извършват оценки за въздействието върху околната среда произтича едновременно от настоящата директива и друго законодателство на Общността като например Директива на Съвета 79/409/ЕЕС от 2 април 1979 г. за опазването на дивите птици (9), Директива 92/434/ЕЕС или Директива 2000/60/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г., създаваща рамка за дейността на Общността в политиката по отношение на водите (10), за да се избегне дублирането на оценките, страните-членове може да осигурят координирани или съвместни процедури, съответстващи на изискванията на съответното законодателство на Общността.

(20) Първият отчет за приложението и ефективността на настоящата Директива трябва да се извърши от Комисията пет години след влизането ѝ в сила, а след това на всеки седем години. С цел да се интегрират още повече изискванията за опазване на околната среда и да се отчете натрупаният опит, първият отчет трябва, при необходимост, да се придружава от предложения за изменения на настоящата Директива, в частност що се отнася до възможността за разширяване на обхвата ѝ върху други области/сектори и други видове планове и програми,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Цели

Целта на настоящата Директива е да осигури надеждно опазване на околната среда и да съдействува за интегрирането на екологичните цели при подготовката и приемането на планове и програми с цел да се насърчава устойчивото развитие чрез осигуряване в съответствие с настоящата Директива извършването на екологични оценки на някои планове и програми, които може да имат значително въздействие върху околната среда.

Член 2

Определения

По смисъла на настоящата Директива:

(а) **“планове”** и **“програми”** означава планове и програми, включително тези, които се финансират съвместно от Европейската общност, както и всички изменения към тях:

- които са предмет на подготовка и/или приемане от орган на национално, регионално или местно равнище или които се подготвят от даден орган за приемане чрез законодателна процедура от дадено правителство или парламент, и
- които се изискват от законодателни, регулативни или административни разпоредби;

(б) **“екологична оценка”** означава подготовката на екологичен доклад, провеждането на консултации, вземането под внимание на екологичния доклад и резултатите от консултациите при вземането на решения и предоставянето на информация за решението в съответствие с членове 4 до 9;

(с) **“доклад по екологична оценка”** означава онази част от документацията на плана или програмата, съдържаща информацията, която се изисква съгласно член 5 и Приложение I;

(д) **“общественост”** означава едно или повече физически или юридически лица и в съответствие с националното законодателство техните сдружения, организации или групи.

Член 3

Обхват

1. В съответствие с членове 4 до 9 екологична оценка се извършва на планове и програми, посочени в алинеи 2 до 4, които може да имат значително екологично въздействие.

2. При условията на алинея 3 екологична оценка се извършва на всички планове и програми:

(а) които се изготвят за селското стопанство, горите, рибовъдството, енергетиката, промишлеността, транспорта, водното стопанство, телекомуникациите, туризма, благоустройството или земеползването и които определят рамката на бъдещото развитие на проекти, изброени в Приложения I и II към Директива 85/337/ЕЕС, или

(б) от гледна точка на очакваното въздействие върху местността са определени като изискващи оценка в изпълнение на членове 6 или 7 на Директива 92/43/ЕЕС.

3. Плановете и програмите, посочени в алинея 2, които определят използването на малки райони на местно равнище и незначителни изменения на плановете и програмите, посочени в алинея 2, изискват екологична оценка само ако страните-членове решат, че те може да имат значително въздействие върху околната среда.

4. Страните-членове определят дали планове и програми, различни от посочените в алинея 2, които определят рамката на бъдещото развитие на проекти, може да имат значително

въздействие върху околната среда.

5. Страните-членове определят дали планове и програми, посочени в алинеи 3 и 4, може да имат значително въздействие върху околната среда или чрез преглед на всеки конкретен случай, или чрез определяне на видове планове и програми, или чрез съчетаване на двата подхода. За тази цел страните-членове трябва във всеки случай да вземат под внимание съответните критерии, изложени в Приложение II, за да се осигури щото плановете и програмите с евентуално значително въздействие върху околната среда да бъдат покрити от настоящата Директива.

6. При прегледа на всеки конкретен случай и при определянето на видове планове и програми в съответствие с алинея 5 трябва да се проведат консултации с органите, посочени в член 6 (3).

7. Страните-членове трябва да осигурят щото заключенията им в изпълнение на алинея 5, включително причините, поради които не се изисква екологична оценка в съответствие с членове 4 до 9, да бъдат достъпни за обществеността.

8. Следните планове и програми не са предмет на настоящата Директива:

- планове и програми, чиято единствена цел е да служат на националната отбрана или в граждански извънредни ситуации,
- финансови или бюджетни планове и програми

9. Настоящата Директива не се прилага спрямо планове и програми, със съвместно финансиране по текущите съответни програмни периоди (11) за Разпореждания на Съвета (ЕС) № 1260/1999 (12) и (ЕС) № 1257/1999 (13).

Член 4

Общи задължения

1. Екологичната оценка, посочена в член 3 се извършва по време на изготвянето на плана или програмата и преди приемането ѝ или внасянето ѝ в законодателна процедура.

2. Изискванията на настоящата Директива или се интегрират в съществуващите процедури на страните-членове за приемане на планове и програми, или се включват в процедурите създадени за изпълнението на настоящата Директива.

3. Когато плановете и програмите представляват част от йерархия, страните-членове, с цел да се избегне дублиране на оценката, вземат под внимание обстоятелството, че ще се извърши оценка в съответствие с настоящата Директива на различни йерархични равнища. За да се избегне, между другото, дублирането на оценката, страните-членове прилагат член 5 (2) и (3).

Член 5

Доклад по екологична оценка

1. Когато съгласно член 3 (1) се изисква екологична оценка, се изготвя доклад по екологична оценка, в който се определят, описват и оценяват възможните значителни въздействия върху околната среда вследствие на прилагането на плана или програмата, както и разумни алтернативи, отчитащи целите и географския обхват на плана или програмата. Информацията, която се дава с тази цел, е посочена в Приложение I.

2. Докладът по екологична оценка, изготвен в изпълнение на алинея 1, трябва да включва информация, която може да се изисква на разумно основание, като отчита съществуващото равнище на познание и методи на оценка, съдържание и равнище на подробности в плана или програмата, степента на която се намират в процеса на вземане на решения и степента, до която определени проблеми се оценяват по-добре на различни равнища на този процес с цел да се избегне дублиране на оценката.

3. За осигуряване на информацията, посочена в Приложение I може да се използва съответната съществуваща информация за въздействие на плановете и програмите върху околната среда и информацията, получена на други равнища на вземане на решения или чрез друго законодателство на Общността.

4. Когато се взема решение за обхвата и равнището на информацията, която трябва да се включи в доклада по екологична оценка, то трябва да се съгласува с органите, посочени в член 6 (3).

Член 6

Консултации

1. Проектът на план или програма и докладът по екологична оценка, изготвен в съответствие с член 5, се предоставя на органите, посочени в алинея 3 на настоящия член и на обществеността.

2. На органите, посочени в алинея 3 на настоящия член и на обществеността, посочена в алинея 4, трябва да се даде своевременна възможност в рамките на съответните срокове да изразят становището си по проекта за план или програма и придружаващият доклад по екологична оценка преди приемането на плана или програмата или включването им в законодателна процедура.

3. Страните-членове определят органите, с които трябва да се извършат консултации, и които по силата на своите конкретни отговорности в областта на опазването на околната среда имат отношение към въздействията върху околната среда вследствие на прилагането на плана или програмата.

4. Страните-членове определят обществеността по смисъла на алинея 2, включително обществеността, която е засегната или е възможно да бъде засегната, или която е заинтересована от предмета на вземане на решение по настоящата Директива, включително съответните неправителствени организации, като тези, занимаващи се с опазване на околната среда и други засегнати организации.

5. Подробен мерки по въпросите на информацията и съгласуването с органите и обществеността се определят от страните-членове.

Член 7

Трансгранични консултации

1. Когато дадена страна-член прецени, че прилагането на даден плана или програма, подготвящи се за нейната територия, е възможно да има значително въздействие върху околната среда в друга страна-член или когато страна-член, която може да бъде засегната значително, поиска това, страната-член, на чиято територия се подготвя плана или програмата, трябва да предостави на другата страна-член копие от проекта за план или програма и съответния доклад по екологична оценка преди тяхното приемане или включване в законодателна процедура.

2. Когато на дадена страна-член бъде изпратено копие от проект за план или програма и доклад по екологична оценка съгласно алинея 1, тя дава на другата страна-член да разбере дали желае да започне консултации преди приемането на плана или програмата или тяхното включване в законодателна процедура и, ако това е така, засегнатата страна-член започва консултации относно възможните трансгранични въздействия върху околната среда вследствие осъществяването на плана или програмата и предвижданите мерки за намаляване или отстраняване на тези въздействия.

Когато се осъществяват такива консултации, засегнатите страни-членове съгласуват подробни мерки за осигуряване щото органите, посочени в член 6 (3) и обществеността, посочена в член 6 (4) на страната, която е вероятно да бъде значително засегната, да бъдат информирани и да им бъде дадена възможност да изпратят становището си в разумен срок.

3. Когато съгласно настоящия член се изисква страните-членове да започнат консултации, те трябва да съгласуват в началото на такива консултации разумен срок за продължителността на консултациите.

Член 8

Вземане на решения

Докладът по екологична оценка, изготвен в съответствие с член 5, становищата, изразени в съответствие с член 6, и резултатите от трансграничните консултации, проведени в съответствие с член 7, се вземат под внимание по време на изготвянето на плана или програмата и преди тяхното приемане или включване в законодателна процедура.

Член 9

Информация за решението

1. Страните-членове осигуряват щото, когато се приема план или програма, органите, посочени в член 6 (3), обществеността и всяка страна-член, консултирана съгласно член 7, да бъдат информирани, като на тези, които се информират се предоставя следното:

(а) планът или програмата, така както са приети;

(б) заявление, обобщаващо как в плана или програмата са били интегрирани екологичните цели и как докладът по екологична оценка, изготвен в съответствие с член 5, мненията, изразени в съответствие с член 6, и резултатите от консултациите, проведени в съответствие с член 7, са взети под внимание в съответствие с член 8 и причините, поради които е избран планът или програмата в приетия вид и в светлината на другите разумни алтернативи, които са били разгледани; и

(с) мерките относно наблюдението, за които е взето решение в съответствие с член 10.

2. Подробните мерки относно информацията, посочена в алинея 1, се определят от страните-членове.

Член 10

Наблюдение

1. Страните-членове наблюдават значителните въздействия върху околната среда от прилагането на плановете или програмите, в частност за да определят на ранен етап непредвидени отрицателни последствия и за да могат да предприемат съответните мерки за отстраняването им.

2. За спазването на алинея 1 може да се използват при необходимост съществуващите мерки за наблюдение с цел да се избегне дублиране на наблюдението.

Член 11

Връзка с други законодателни актове на Общността

1. Екологична оценка, извършена съгласно настоящата Директива не поставя под съмнение каквито и да било изисквания по Директива 85/337/ЕЕС или каквито и да било други изисквания на законодателството на Общността.

2. За плановете и програми, за които задължението да се извършват екологични оценки произтича едновременно от настоящата Директива и от друг законодателен акт на Общността, страните-

членове може да осигурят съгласувани или съвместни процедури, които съответствуват на изискванията на съответното законодателство на Общността, за да се избегне дублиране на оценката.

3. За планове и програми, финансирани съвместно от Европейската общност, екологичната оценка в съответствие с настоящата Директива се извършва в съответствие с конкретните разпоредби на съответното законодателство на Общността.

Член 12

Информация, отчитане и преглед

1. Страните-членове и Комисията ще си обменят информация за опита, натрупан при прилагането на настоящата Директива.

2. Страните-членове осигуряват щото докладите по екологична оценка да са с достатъчно високо качество, за да отговарят на изискванията на настоящата Директива и съобщават на Комисията за всички мерки, които предприемат относно качеството на тези доклади.

3. Преди 21 юли 2006 г. Комисията ще внесе в Европейския парламент и в Съвета първия доклад за прилагането и ефективността на настоящата Директива.

С цел по нататъшното интегриране на изискванията за опазване на околната среда в съответствие с член 6 на Договора и като се има предвид опитът, придобит при прилагането на настоящата Директива в страните-членове, този доклад, ако това е необходимо, ще се придружава от предложения за изменения на настоящата Директива. В частност, Комисията трябва да обсъди възможността за разширяване обхвата на настоящата Директива в други области/сектори и по отношение на други планове и програми.

На всеки седем години ще се внася нов доклад за оценка.

4. Комисията ще докладва за връзката между настоящата Директива и Регламенти на Съвета (ЕС) № 1260/1999 (12) и (ЕС) № 1257/1999 (13) значително преди изтичането на програмните срокове, предвидени в тези разпореджения, с цел да се осигури последователен подход по отношение на настоящата Директива и последващите регламенти на Общността.

Член 13

Прилагане на Директивата

1. Страните-членове въвеждат в действие законите, разпоредженията и административните разпоредби, необходими за спазването на настоящата Директива преди 21 юли 2004 г. За това те незабавно информират Комисията.

2. Когато страните-членове приемат мерките, те трябва да съдържат позоваване на настоящата Директива или да се придружават от такова позоваване при официалното им публикуване. Начините да се направи такова позоваване се определят от страните-членове.

3. Задължението, посочено в член 4 (1) се прилага по отношение на планове и програми, за които първото официално подготвително действие е след датата, посочена в алинея 1. Планове и програми, за които първото официално подготвително действие е преди тази датата и които са приети или са включени в законодателна процедура повече от 24 месеца след това, трябва да бъдат направени предмет на задълженията, посочени в член 4 (1), освен ако страните-членове решават за всеки конкретен случай отделно, че това не е целесъобразно и информират за това решение обществеността.

4. Преди 21 юли 2004 г. страните-членове съобщават на Комисията освен мерките, посочени в алинея 1, отделна информация за видовете планове и програми, които в съответствие с член 3 биха били предмет на екологични оценки в изпълнение на настоящата Директива. Комисията

предоставя тази информация на страните-членове. Тази информация се обновява редовно.

Член 14

Влизане в сила

Настоящата Директива влиза в сила в деня на публикуването ѝ в Официалния журнал на Европейските общности.

Член 15

Адресанти

Настоящата директива се отнася до страните-членове.

Приета в Люксембург, 27 юни 2001 г.

За Европейския парламент

Президент

Н. Фонтен

За Съвета

Президент

Б. Розенгрн

(1) ОJ С 129, 25.4.1997, стр. 14 и ОJ С 83, 25.3.1999, стр. 13.

(2) ОJ С 287, 22.9.1997, стр. 101.

(3) ОJ С 64, 27.2.1998, стр. 63 и ОJ С 374, 23.12.1999, стр. 9.

(4) Становище на Европейския парламент от 20 октомври 1998 г. (ОJ С 341, 9.11.1998, стр. 18), потвърдено на 16 септември 1999 г. (ОJ С 54, 25.2.2000, стр. 76), Обща позиция на Съвета от 30 март 2000 г. (ОJ С 137, 16.5.2000, стр. 11) и Решение на Европейския парламент от 6 септември 2000 г. (ОJ С 135, 7.5.2001, стр. 155). Решение на Европейския парламент от 31 май 2001 г. Решение на Съвета от 5 юни 2001 г.

(5) ОJ С 138, 17.5.1993, стр. 5.

(6) ОJ L 275, 10.10.1998, стр. 1.

(7) ОJ L 175, 5.7.1985, стр. 40. Директива с измененията в Директива 97/11/ЕС (ОJ L 73, 14.3.1997, стр. 5).

(8) ОJ L 206, 22.7.1992, стр. 7. Директива с последните изменения в Директива 97/62/ЕС (ОJ L 305, 8.11.1997, стр. 42).

(9) ОJ L 103, 25.4.1979, стр. 1. Директива с последните изменения в Директива 97/49/ЕС (ОJ L 223, 13.8.1997, стр. 9).

(10) ОJ L 327, 22.12.2000, стр. 1.

(11) Програмният период 2000-2006 за Регламент на Съвета (ЕС) No 1260/1999 и програмните периоди 2000-2006 и 2000-2007 за Регламент на Съвета (ЕС) No 1257/1999.

(12) Регламент на Съвета (ЕС) No 1260/1999 от 21 юни 1999 г., определящо общите разпоредби на Структурните фондове (ОJ L 161, 26.6.1999, стр. 1).

(13) Регламент на Съвета (ЕС) No 1257/1999 от 17 май 1999 г. за подпомагане на развитието на селските райони от Европейския фонд за ръководство и гарантиране на земеделието (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF)) и за промяна и отмяна на някои разпоредби (ОJ L 160, 26.6.1999, стр. 80).

Приложение I

Информация, посочена в член 5 (1)

Информацията, която трябва да се предоставя съгласно член 5 (1) при условията на член 5 (2) и (3) е следната:

(а) описание на съдържанието, главните цели на плана или програмата и връзката с други съответни планове и програми;

(б) съответните аспекти на текущото състояние на околната среда и тяхното евентуално развитие без прилагането на плана или програмата;

(с) екологичните характеристики на областите, които е възможно да бъдат значително засегнати;

(д) всички съществуващи екологични проблеми, които имат отношение към плана или програмата, включително в частност тези, отнасящи се до области с особено екологично значение, като областите, определени в Директиви 79/409/ЕЕС и 92/43/ЕЕС;

(е) целите за опазване на околната среда, установени на международно равнище или на равнище на Общността или на страните-членове, които имат отношение към плана или програмата, и начинът, по който тези цели както и всички съображения свързани с опазване на околната среда са взети под внимание по време на тяхното изготвяне;

(ф) възможните значителни въздействия (1) върху околната среда, включително по такива въпроси като био-разнообразието, населението, здравето на хората, фауната, флората, почвата, водите, въздуха, климатичните фактори, материалните ценности, културното наследство, включително архитектурното и археологическото наследство, ландшафта и връзките между горните фактори;

(г) мерките, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и доколкото е възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните последствия от осъществяването на плана или програмата върху околната среда;

(х) описание на причините за избиране на точно тези алтернативи и описание как е направена оценката включително всички трудности (като например технически недостатъци или липса на ноу-хау) срещнати при изготвянето на изискваната информация;

(i) описание на предвижданите марки относно наблюдението в съответствие с член 10;

(j) нетехническо резюме на информацията по горните пунктове;

(1) Тези последствия трябва да включват вторични, кумулативни, комбинирани, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни въздействия.

Приложение II

Критерии за определяне на възможното значение на въздействията, посочени в член 3 (5)

1. Характеристиките на плановете и програмите по отношение, в частност, на:

- степента, до която планът или програмата определя рамка за проекти и други дейности, или по отношение на местоположението, характера, размера и експлоатационните условия или чрез разпределянето на средства,
- степента, до която планът или програмата влияе върху други планове и програми, включително тези в дадена йерархия,

- съответствието на плана или програмата на интегрирането на екологичните цели, в частност от гледна точка на стимулирането на устойчивото развитие,
- екологични проблеми, имащи отношение към плана или програмата,
- съответствието на плана или програмата за прилагането на законодателството на Общността в областта на околната среда (напр. Планове и програми, свързани с третиране на отпадъците и опазването на водите).

2. Характеристиките на последствията и на района, който е възможно да бъде засегнат, като се отчита в частност:

- вероятността, продължителността, честотата и обратимостта на последствията,
- кумулативния характер на последствията,
- трансграничния характер на последствията,
- рискът за здравето на хората или за околната среда (напр. поради злополуки),
- размерът и пространствения обхват на последствията (географска област и численост на населението, които може да бъдат засегнати),
- ценността и уязвимостта на областта, която може да бъде засегната поради:
- особени природни характеристики или културно наследство,
- превишени стандарти за качество на околната среда или лимитни стойности,
- интензивно използване на земята,
- въздействие върху области или ландшафти, които имат защитен статут, признат на национално равнище, на равнище на общността или на международно равнище.

Край на документа. Документът е доставен на 13/08/2001 г.

**ПРИЛОЖЕНИЕ 3 - ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
(ГЛАВА ШЕСТА)**

**Глава шеста
ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА**

**Р а з д е л I
Общи разпоредби**

Чл. 81. (1) Екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) се извършват на планове, програми и инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или техни изменения, при чието осъществяване са възможни значителни въздействия върху околната среда, както следва:

1. екологична оценка се извършва на планове и програми, които са в процес на изготвяне и одобряване от централни и териториални органи на изпълнителната власт и Народното събрание;

2. оценка на въздействието върху околната среда се извършва на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии съгласно приложения № 1 и 2.

(2) С екологичната оценка и ОВОС се цели интегриране на предвижданията по отношение на околната среда в процеса на развитие като цяло и въвеждане принципа на устойчиво развитие в съответствие с чл. 3 и чл. 9.

(3) Екологична оценка на планове и програми се извършва едновременно с изготвянето им, като се вземат предвид техните цели, териториалния обхват и степента на подробност, така че да се идентифицират, опишат и оценят по подходящ начин възможните въздействия от прилагането на инвестиционните предложения, които тези планове и програми включват.

(4) Оценката на въздействието върху околната среда по ал. 1, т. 2 определя, описва и оценява по подходящ начин и според всеки конкретен случай преките и непреките въздействия от инвестиционните предложения за строителство, дейности и технологии върху човека, биологичното разнообразие и неговите елементи, включително флора и фауна, почвата, водата, въздуха, климата и ландшафта, земните недра, материалното и културно-историческото наследство и взаимодействието между тях.

(5) Екологична оценка на планове, програми и ОВОС на инвестиционни предложения, свързани с отбраната и националната сигурност не се извършва.

(6) Процедурата за ОВОС за инвестиционни предложения не се провежда, когато по реда на специален закон същите се одобряват по процедура, включваща подобна оценка и при осигурен обществен достъп до информация.

Чл. 82. (1) Оценката по чл. 81, ал. 1, т. 1 се съвместява изцяло с действащите процедури за изготвяне и одобряване на планове и програми.

(2) Оценката по чл. 81, ал. 1, т. 2 може да се съвместява изцяло при изработване на предварителните прединвестиционни проучвания или заданието за проектиране, като се извършва преди издаването на скица (виза) за проектиране.

(3) Когато за осъществяването на инвестиционното предложение трябва да се развият и други, свързани с основния предмет на оценка спомагателни или поддържащи дейности, за които е задължително да се извърши ОВОС, оценките на отделните инвестиционни предложения се съвместяват.

(4) Екологичната оценка на планове и програми завършва със становище на министъра на околната среда и водите или на директора на съответната РИОСВ, чиято форма и съдържание се определят с наредбата по чл. 90. Органите, отговорни за одобряване и прилагане на плана или програмата, се съобразяват със становището.

(5) Оценката на инвестиционните предложения завършва с решение, издадено от компетентния орган по чл. 94, ал. 1, което е задължително за инвеститора. Решението е неразделна част от визата за проектиране, издадена съгласно Закона за устройство на територията.

Чл. 83. (1) Оценките по чл. 81, ал. 1 се възлагат на регистрирани експерти - български и чуждестранни физически лица, които трябва да декларират, че не са лично заинтересувани от реализацията и прилагането на плановете, програмите или на инвестиционните предложения.

(2) Оценката се възлага на експертите от органа-възложител на плана или програмата, или от инвеститора на предложението по чл. 81, ал. 1, т. 2.

(3) Експертите дават заключение, ръководейки се от принципите за намаляване на риска за човешкото здраве и осигуряване на устойчиво развитие съобразно действащите в страната норми за качество на околната среда.

(4) Министерството на околната среда и водите регистрира в публичен регистър лицата по ал. 1, които притежават образователно-квалификационна степен по специалност, придобита във висши училища, и са осъществявали в продължение най-малко на пет години през последните десет години някоя от следните дейности, свързани с опазването на околната среда:

1. проектантска дейност;
2. практика в производствени предприятия;
3. експертна дейност, в това число и изработване на експертизи, писмени консултации, доклади по ОВОС, екологични одити или екологични анализи;
4. преподавателска дейност във висши училища и/или научна дейност;
5. контролна дейност.

(5) От регистъра се изключват експертите, за които е доказано, че в практиката си по ОВОС:

1. три пъти са били автори на раздели от доклади за ОВОС, които са връщани за преработване при оценяването качеството на доклада по чл. 96, ал. 6;
2. са представили невярна декларация по ал. 1 и това е доказано по съответния ред.

(6) Удостоверението за вписване в регистъра или мотивираният писмен отказ се издават в 14-дневен срок от министъра на околната среда и водите.

(7) Удостоверението по ал. 6 има валидност пет години.

(8) Отказът, както и мълчаливият отказ по ал. 6, подлежат на обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му или съответно от изтичане на срока по ал. 6.

(9) Редът за създаване и поддържане на регистъра и за кандидатстване на лицата за вписване в регистъра се определят с наредба на министъра на околната среда и водите.

Р а з д е л I I

Екологична оценка на планове и програми

Чл. 84. (1) Министърът на околната среда и водите или директорът на съответната РИОСВ е компетентният орган за издаване на становище по екологична оценка на планове и програми съгласно чл. 82, ал. 4.

(2) Становището се основава на доклада за екологична оценка, изработен от регистрирани експерти.

Чл. 85. (1) Екологичната оценка е задължителна за планове и програми и за техните значителни изменения в областите селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези области очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения по приложения № 1 и 2.

(2) Планове и програми по ал. 1 на местно равнище за малки територии и незначителни изменения на планове и програми по ал. 1 се оценяват, когато при прилагането им се предполагат значителни въздействия върху околната среда.

(3) Планове и програми, свързани с националната сигурност и с гражданска защита, както и финансови планове и бюджети със самостоятелно значение, не са предмет на оценка.

(4) Министърът на околната среда и водите или директорът на съответната РИОСВ преценява необходимостта от екологичната оценка за всеки предложен план и програма или за тяхно изменение съгласно процедурата, определена с наредбата по чл. 90, съобразно следните критерии за определяне значимостта на въздействието им:

1. характеристиките на плановете и програмите по отношение на:

а) степента, до която планът или програмата определя рамката за инвестиционни предложения и други дейности според тяхното местоположение, характер, мащабност и експлоатационни условия или съобразно предвижданията им за разпределението на ресурсите;

б) осигуряване на устойчивото развитие и постигане на националните и регионалните цели;

2. характеристиките на последствията и на засегнатата територия по отношение на: същност, обхват, обратимост и кумулативен характер на предполагаемите въздействия; потенциално трансгранично въздействие, потенциален ефект и риск за здравето на хората или за околната среда, размер и пространствен обхват на последствията, ценност и уязвимост на засегнатата територия; въздействие върху ландшафтите или върху елементи на Националната екологична мрежа;

3. степента, до която планът или програмата влияе върху други планове и програми.

(5) Органите по ал. 4 се произнасят с преценка в срок до три месеца от внасянето на искане от възложителя на плана или програмата в зависимост от спецификата и сложността им, като обявяват публично резултата от преценката и мотивите за нея.

Чл. 86. (1) Екологичната оценка се възлага при условията и по реда на чл. 83, ал. 1 - 3 след обявяване на резултатите от преценката, извършена съгласно чл. 85, ал. 5.

(2) Докладът за екологичната оценка включва информация, съответстваща на степента на подробност на плана и програмата и използваните методи за оценка.

(3) Докладът за екологична оценка задължително съдържа:

1. описанието на основните цели на плана или програмата и връзката с други планове и програми;
2. текущото състояние на компонентите и факторите по чл. 4 и чл. 5 и тяхното евентуално развитие без прилагането на плана или програмата;
3. характеристиките на околната среда за територии, които могат значително да бъдат засегнати;
4. съществуващите екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към плана или програмата, включително отнасящите се до райони с особено екологично значение;
5. целите на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към плана и програмата, и начинът, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание по време на изготвянето на плана или програмата;
6. възможни значителни въздействия върху околната среда, включително компонентите и факторите по чл. 4 и чл. 5 и връзките между тях;
7. мерките, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните последици от осъществяването на плана или програмата върху околната среда;
8. мотиви за избор на разгледаните алтернативи и описание на методите на извършване на екологична оценка, включително трудностите (например технически, липса на ноу-хау) при събиране на необходимата за това информация;
9. описание на необходимите мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на плана или програмата;
10. нетехническо резюме на екологичната оценка.

Чл. 87. (1) Възложителят на плана или програмата:

1. осигурява необходимата подкрепа на регистрираните експерти за провеждане на консултации със заинтересуваните и засегнатите органи, особено с отговорните за подготовката и прилагането на плана или програмата, които са предмет на екологичната оценка;
2. организира консултации с обществеността и със заинтересувани лица, засегнати от прилагането на плана или програмата;
3. изпраща копие от плана или програмата и от доклада по чл. 86, ал. 2 на всяка държава, която има вероятност да бъде засегната от прилагането на плана или програмата, които са предмет на екологична оценка;
4. организира консултации с държавата, за която има вероятност да бъде засегната.

(2) Резултатите от консултациите се отразяват в доклада за екологична оценка и се вземат предвид в становището на министъра на околната среда и водите или на директора на съответната РИОСВ.

Чл. 88. (1) Становището по чл. 82, ал. 4 и мотивите към него задължително включват обосновка на заключението за предпочитаната алтернатива от гледна точка на околната среда и мерките по чл. 89, които следва да се предприемат.

(2) До становището по ал. 1 се осигурява достъп на обществеността, засегнатите и заинтересувани страни и всяка държава, за която има вероятност да бъде засегната от прилагането на плана или програмата.

Чл. 89. Мерките за наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата се съгласуват между министъра на околната среда и водите или директора на съответната РИОСВ и органа, отговорен за прилагането на плана или програмата.

Чл. 90. (1) Условието, редът и методите за извършване на екологична оценка се определят с наредба на Министерския съвет.

(2) В наредбата по ал. 1 се определят и съответните изисквания към:

1. преценяването на необходимостта, обхвата и методите за екологичната оценка на възможните въздействия от прилагането на плана или програмата;

2. задълженията на органите, възлагащи или прилагащи плана или програмата, които са предмет на екологична оценка;

3. обхвата, съдържанието и формата на доклада за екологичната оценка;

4. сроковете, условията и реда за извършване на консултации с обществеността и трети лица, за които има вероятност да бъдат засегнати от плана или от програмата;

5. формата и съдържанието на становището на министъра на околната среда и водите или на директора на съответната РИОСВ;

6. условията за включване в становището на министъра на околната среда и водите или на директора на съответната РИОСВ на резултатите от консултациите по т. 4;

7. наблюдението и контрола на изпълнението на условията, определени в становището на министъра на околната среда и водите или директора на съответната регионална инспекция по околната среда и водите в процеса на прилагане на плана или програмата;

8. наблюдението и контрола на въздействията върху околната среда при прилагане на плана или програмата с цел предприемането на мерки за предотвратяване или намаляване на екологичните щети в резултат на това прилагане.

Чл. 91. (1) Екологичната оценка на плана или програмата се извършва независимо от ОВОС по раздел III от тази глава.

(2) Събраната информация, направените анализи при подготовката на екологичната оценка на планове и програми и становището на министъра или на директора на РИОСВ се ползват при изработване на докладите и постановяване на решенията на ОВОС за инвестиционни предложения по приложения № 1 и 2.